

ESG Kriterlerinin Banka Finansal Performansı Üzerindeki Etkisi: Türkiye Bankacılık Sektörü Üzerine Ampirik Bir İnceleme

The Impact of ESG Criteria on Bank Financial Performance: An Empirical Analysis of the Turkish Banking Sector

Emin İBRAHİMOV^a Burçay YAŞAR AKÇALI^b

^aİstanbul Üniversitesi, Doktora Öğrencisi, İstanbul, Türkiye. emin96ibrahim@gmail.com

^bİstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İstanbul, Türkiye. burcayy@istanbul.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ	ÖZET
Anahtar Kelimeler: ESG Çevresel faktörler Sosyal faktörler Yönetişim faktörü Gönderilme Tarihi 20 Nisan 2025 Revizyon Tarihi 19 Haziran 2025 Kabul Tarihi 23 Haziran 2025 Makale Kategorisi: Araştırma Makalesi	Amaç – Bu çalışma, Türkiye’deki bankacılık sektöründe Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ESG) kriterlerinin finansal performans üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. ESG uygulamalarının banka kârlılığı, risk yönetimi ve sürdürülebilir finansal yapı üzerindeki rolü araştırılmıştır. Yöntem – Araştırmada, 2015-2023 dönemine ait bankacılık verileri kullanılarak panel veri analizi uygulanmıştır. ESG performansı, çevresel, sosyal ve yönetim skorlarıyla temsil edilmiş; finansal performans ise ROAA, ROAE, toplam varlıklar, likidite oranları ve döviz pozisyonları gibi göstergelerle ölçülmüştür. Modelde sabit etkiler yöntemi tercih edilmiş ve Driscoll-Kraay standart hataları kullanılmıştır. Bulgular – Analizler, çevresel ve sosyal faktörlerin uzun vadeli kârlılık ve banka büyüklüğü üzerinde pozitif etkiler yarattığını; likidite ve döviz pozisyonu göstergelerinde ise belirli sınırlamalara yol açtığını ortaya koymaktadır. Yönetişim faktörlerinin doğrudan kârlılık üzerinde anlamlı bir etkisi görülmezken, risk yönetimi açısından önemli rol oynadığı saptanmıştır. Tartışma – Bulgular, Türkiye bankacılık sektöründe ESG uyumunun finansal performansı çeşitli açılardan etkilediğini ve sürdürülebilirlik politikalarının dikkatli bir şekilde tasarlanması gerektiğini göstermektedir. ESG kriterlerinin bütüncül bir yaklaşımla ele alınması, bankaların uzun vadeli değer yaratma kapasitelerini artırabilir.

ARTICLE INFO	ABSTRACT
Keywords: ESG Environmental factors Social factors Governance Received 18 March 2025 Revised 19 June 2025 Accepted 23 June 2025 Article Classification: Research Article	Purpose – This study aims to examine the impact of Environmental, Social, and Governance (ESG) criteria on the financial performance of the banking sector in Turkey. The research investigates the role of ESG practices in bank profitability, risk management, and sustainable financial structure. Design/Methodology/Approach – The study employs panel data analysis using banking data from the 2015–2023 period. ESG performance is represented by environmental, social, and governance scores, while financial performance is measured through indicators such as ROAA, ROAE, total assets, liquidity ratios, and foreign exchange positions. The fixed effects model was adopted, with Driscoll-Kraay standard errors applied to address cross-sectional dependence and heteroskedasticity. Findings – The analysis reveals that environmental and social factors have a positive effect on long-term profitability and bank size, whereas certain limitations are observed in liquidity and foreign exchange indicators. Governance factors do not significantly impact profitability directly but play an important role in risk management. Discussion – The findings demonstrate that ESG compliance affects financial performance in various aspects in the Turkish banking sector, highlighting the need for carefully designed sustainability policies. A holistic approach to ESG implementation may enhance the banks’ capacity for long-term value creation.

Önerilen Atıf/Suggested Citation

İbrahinov, E., Yaşar Akçalı, B (2025). ESG Kriterlerinin Banka Finansal Performansı Üzerindeki Etkisi: Türkiye Bankacılık Sektörü Üzerine Ampirik Bir İnceleme, İşletme Araştırmaları Dergisi, 17 (2), 1794-1815.

1. Giriş

Günümüzde küresel finans sistemi, yalnızca ekonomik kazançları artırmayı hedeflemekle kalmayıp, aynı zamanda sürdürülebilir kalkınmayı gözetken daha kapsamlı yaklaşımlara yönelmiştir. Şirketlerin sürdürülebilirlik düzeylerini değerlendirmede temel alınan başlıca göstergelerden biri de Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ESG) kriterleridir (Friede vd., 2015, 210-233). ESG, özellikle bankacılık sektörü açısından büyük bir öneme sahiptir, çünkü bankalar hem doğrudan finansal operasyonları hem de sundukları krediler ve yatırımlar aracılığıyla ekonominin sürdürülebilirliğini etkileyen temel aktörlerdir (Weber, 2016, 4-6).

Bankacılık sektörü, ekonomik büyümenin itici gücü olması nedeniyle, ESG kriterlerine uyum sağlama noktasında özel bir konuma sahiptir. Sürdürülebilir bankacılık anlayışı, bankaların çevresel riskleri azaltma, sosyal sorumlulukları yerine getirme ve etik yönetim ilkelerine uyum sağlama süreçlerini içermektedir (Jeucken, 2001, 10-12). ESG kriterlerine uyum sağlayan bankalar, hem yatırımcılar hem de düzenleyici kurumlar tarafından daha güvenilir görülmekte ve uzun vadede daha düşük risk ve daha istikrarlı finansal getiri ile ödüllendirilmektedir.

Türkiye’de bankacılık sektörü, 2000’li yıllardan bu yana gerçekleştirilen yapısal reformlar sayesinde güç kazanmış ve uluslararası finansal düzenlemelere daha yüksek düzeyde uyum sağlamıştır. Son yıllarda, sürdürülebilir finansman, yeşil bankacılık ve ESG kriterlerine dayalı yatırım stratejileri giderek artan bir ilgi görmektedir. Ancak Türkiye’de ESG kriterlerinin bankaların finansal performansı üzerindeki etkisine ilişkin yapılan akademik çalışmalar henüz sınırlıdır. Bu nedenle, ESG’nin bankacılık sektörü üzerindeki etkisinin derinlemesine incelenmesi gerekmektedir.

ESG kriterleri, şirketlerin finansal ve operasyonel süreçlerinin sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde nasıl şekillendiğini ölçmek amacıyla kullanılan göstergelerdir (Eccles vd., 2014, 2835-2857). Bankacılık sektöründe ESG kriterlerinin etkisi üç ana başlıkta incelenebilir:

- **Çevresel Faktörler (E - Environmental):** Bankaların iklim değişikliğiyle mücadelede oynadığı rol, karbon emisyonlarının azaltılması, yenilenebilir enerji projelerinin finansmanı ve sürdürülebilir kredi uygulamaları gibi konuları içerir (Flammer, 2015, 2549–2568).
- **Sosyal Faktörler (S - Social):** Çalışan hakları, toplumsal katkılar, çeşitlilik ve kapsayıcılık gibi unsurlar bankaların sosyal sorumluluk düzeyini belirler.
- **Yönetişim Faktörleri (G - Governance):** Şirket yönetim yapıları, hissedar hakları, yönetim kurulu bağımsızlığı ve etik karar alma süreçleri gibi unsurlar, bankaların etik ve şeffaf yönetim anlayışını yansıtır.

Çevresel, sosyal ve yönetim odaklı standartlara uyum, bankalar açısından yalnızca sosyal sorumluluk alanında pozitif etkiler doğurmakla kalmayıp, aynı zamanda kurumsal değer artışı ve sürdürülebilir risk yönetimi açısından da stratejik bir rol üstlenmektedir (Revelli ve Viviani, 2015, 158–176). ESG’ye yüksek uyum sağlayan bankaların, kriz dönemlerinde daha dirençli olduğu ve düşük ESG skoru taşıyan firmalara kıyasla daha düşük sermaye maliyetine sahip olduğu belirlenmiştir (Khan, vd., 2016, 1697–1724).

Türkiye bankacılık sektörü, ekonomik büyümenin temel unsurlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Sektör, güçlü sermaye yapısı, sağlam düzenleyici çerçevesi ve dijitalleşme alanındaki kayda değer ilerlemeleriyle dikkat çekmektedir. Özellikle 2001 bankacılık krizinin ardından hayata geçirilen reformlar, sektörün risk yönetimi süreçlerini önemli ölçüde güçlendirmiş, Basel standartlarına uyumunu artırmış ve finansal istikrarın tesis edilmesine katkı sağlamıştır. Son yıllarda, teknolojik altyapıya yapılan yatırımlar ve artan rekabet, sektörün dinamizmini daha da artırmıştır. Ayrıca, uluslararası finans piyasalarındaki gelişmelere paralel olarak, Türkiye’de bankacılık sektörü, son yıllarda sürdürülebilirlik ve yeşil finans alanlarına yönelik ilgisini artırmakta ve bu konuları stratejik öncelikleri arasına dahil etmektedir. (BDDK, 2021).

Son yıllarda, Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ESG) kriterleri, Türkiye bankacılık sektörü için giderek artan bir öneme sahip olmuştur. Çevresel kriterler çerçevesinde, bankalar düşük karbon ekonomisine geçişi destekleyen finansman modelleri geliştirmekte ve yeşil tahvil ihracı gibi sürdürülebilir finansman araçlarını kullanmaktadır. Özellikle Garanti BBVA ve Yapı Kredi gibi büyük ölçekli bankalar, çevresel sürdürülebilirlik stratejilerine öncülük etmektedir. Bu bağlamda, bankaların ESG performanslarının değerlendirilmesi ve raporlanması, sektörün sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmasında önemli rol oynamaktadır. (TBB, 2022).

Sosyal faktörler bağlamında, Türkiye'deki bankalar, finansal kapsayıcılığı artırmak amacıyla mikrofinans ve kadın girişimciliğine yönelik kredi programları başlatmış ve finansal okuryazarlığı geliştirme projelerine yatırım yapmıştır. Kadın girişimciliğinin desteklenmesine yönelik programlar ile tarım sektörüne sağlanan finansal teşvikler, bu alanda atılan kayda değer adımlar arasında yer almaktadır. Söz konusu uygulamalar, bankaların sosyal sorumluluklarını yerine getirme yönündeki kararlılıklarını ve finansal kapsayıcılığı artırarak toplumun ekonomik refahına katkı sağlama hedeflerini yansıtmaktadır (TMB, 2023).

Kurumsal yönetim bağlamında, Türkiye'deki bankalar, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) ve Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) gibi düzenleyici otoritelerin belirlediği çerçevede faaliyet göstermektedir. Bağımsız yönetim kurulu yapısı, etik ilkelere dayalı bankacılık anlayışı ve etkin risk yönetimi mekanizmaları, bankaların kurumsal yönetim yapısını güçlendiren başlıca bileşenler arasında yer almaktadır. Bununla birlikte, Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ESG) uygulamalarının sektör genelinde yaygınlaştırılması amacıyla, mevcut düzenleyici çerçevenin daha da geliştirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Türkiye'de Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ESG) kriterlerine uyum sağlayan bankaların sayısı giderek artmakla birlikte, bu dönüşümün finansal performansa olan etkileri hakkında daha kapsamlı ampirik araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Yeşil bankacılığın teşvik edilmesi, sürdürülebilir yatırım politikalarının yaygınlaştırılması ve ESG kriterlerinin finansal düzenlemelere daha etkin bir şekilde entegre edilmesi, Türkiye bankacılık sektörünün ESG uyumluluğunu artırmak için atılması gereken temel adımları oluşturmaktadır. Bu bağlamda, sektörün sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşması için düzenleyici kurumlar, bankalar ve yatırımcılar arasında iş birliğinin güçlendirilmesi önemli bir rol oynamaktadır.

1.1. Araştırma Problemi ve Soruları

Bu çalışma, Türkiye bankacılık sektöründe ESG kriterlerine uyum düzeyinin finansal performans üzerindeki yansımalarını analiz etmeyi hedeflemektedir. Araştırma kapsamında, ESG kriterlerinin bankacılık sektöründeki finansal performansa etkilerini analiz edebilmek için belirli temel sorulara odaklanılmıştır:

- ESG kriterlerine uyum, Türkiye'deki bankaların finansal risklerini nasıl etkiler?
- ESG kriterlerine uyum, Türkiye'deki bankaların finansal getiri oranlarını nasıl etkiler?
- ESG kriterlerine uyum, bankaların hisse senedi fiyatları ve piyasa performansı üzerinde nasıl bir rol oynar?

Bu sorulara yanıt aramak amacıyla, Türkiye'deki bankaların ESG skorları ile finansal performans göstergeleri arasındaki ilişki incelenerek kapsamlı bir ampirik analiz gerçekleştirilecektir.

1.2. Çalışmanın Katkısı ve Literatüre Sağlanan Değer

Bu çalışma, Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ESG) kriterlerinin bankaların finansal performansı etkisini Türkiye bağlamında derinlemesine analiz eden özgün çalışmalardan biri olarak literatüre katkı sağlamayı hedeflemektedir. Elde edilen bulgular, ESG kriterlerinin finansal risk ve getiri üzerindeki etkilerini inceleyerek, hem bankacılık sektörü uygulamalarına hem de akademik literatüre yeni ve değerli bilgiler sunmaktadır. Yürütülen araştırma, Türkiye bankacılık sektöründe ESG uygulamalarının finansal performansa etkilerini çok boyutlu bir bakış açısıyla ele alarak, sektördeki sürdürülebilirlik çabalarına kuramsal ve uygulamalı katkı sunmayı hedeflemektedir.

Bu çalışmanın sağladığı katkılar şu şekilde özetlenebilir:

- Türkiye'deki bankacılık sektöründe ESG kriterlerine ne derece uyulduğunu analiz ederek mevcut durumu ortaya koymak,
- ESG kriterlerinin finansal risk ve getiri üzerindeki etkisini ampirik verilerle test etmek,
- Daha sürdürülebilir bir bankacılık sektörü için politika önerileri sunmak,
- Bankaların ESG uyumluluğunu artırmak için düzenleyici çerçevenin nasıl şekillendirilmesi gerektiğine dair önerilerde bulunmak.

Bu doğrultuda, Türkiye'de ESG kriterleri ile bankaların finansal performansı arasındaki ilişkinin derinlemesine incelenmesi yoluyla anlamlı bulgular elde edilmesi hedeflenmektedir.

2. Literatür Taraması

Bu bölümde, sürdürülebilirlik ve Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ESG) kriterlerinin bankacılık sektörü üzerindeki etkisini inceleyen akademik çalışmalar detaylı bir şekilde ele alınacaktır. Öncelikle, sürdürülebilirlik ve ESG kavramlarının tanımı ve kapsamı açıklanacak, ardından ESG kriterlerinin finansal performans üzerindeki etkisine dair ulusal ve uluslararası literatürdeki temel çalışmalar özetlenecektir. Özellikle, ESG'nin finansal riskler, yatırım kararları ve bankaların piyasa performansı üzerindeki etkisi, daha önce yapılan ampirik ve teorik çalışmalara dayanarak analiz edilecektir. Bu analiz, sektördeki mevcut eğilimleri ve gelecekteki potansiyel gelişmeleri değerlendirmek için bir temel oluşturacaktır..

2.1. Sürdürülebilirlik ve ESG Kavramları

Sürdürülebilirlik, çevresel, ekonomik ve sosyal faktörlerin dengelenmesi yoluyla uzun vadeli refahın sağlanmasını amaçlayan çok boyutlu bir kavramdır. Geleneksel yaklaşımda şirketler ve finansal kurumlar kârlılığı temel hedef olarak benimsemiş olsa da, son yıllarda çevresel ve sosyal faktörlerin dikkate alınması, finansal karar alma süreçlerinde bütünleyici bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ESG) kriterleri, kurumsal sürdürülebilirliği ölçen ve değerlendiren en önemli göstergelerden biri olarak finans literatüründe giderek daha fazla yer edinmektedir. Bu kriterler, bankaların ve diğer finansal kuruluşların uzun vadeli değer yaratma potansiyelini değerlendirmede kritik bir rol oynamaktadır. (Friede vd., 2015, 210-233).

ESG Unsurları

Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ESG) unsurları, şirketlerin sürdürülebilirlik performansını değerlendirmek amacıyla yatırımcılar, düzenleyici otoriteler ve diğer paydaşlar tarafından sıklıkla başvurulanan üç temel değerlendirme boyutunu temsil etmektedir. Bu unsurlar, şirketlerin uzun vadeli değer yaratma kapasitesini, finansal istikrarını ve topluma karşı sorumluluklarını şekillendiren önemli faktörlerdir (Giese vd., 2019, 69-83). Bankacılık ve finans sektöründe ESG kriterleri, yalnızca risk yönetimi ve yatırım kararlarını değil, aynı zamanda sermaye tahsisini, düzenleyici politikaları ve müşteri ilişkilerini de doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda, ESG kriterleri, bankaların sürdürülebilirlik ilkelerini iş süreçlerine entegre etmelerinde ve uzun vadeli değer yaratmalarında kritik bir rol oynamaktadır.

1. Çevresel Faktörler (E - Environmental)

Çevresel faktörler, bir şirketin faaliyetlerinin doğaya ve iklim değişikliğine olan etkilerini değerlendiren kritik unsurları içermektedir. Bu çerçevede, karbon salımı, enerji verimliliği, su kaynaklarının kullanımı, atıkların yönetimi, yenilenebilir enerjiye yönelik yatırımlar ve çevresel sürdürülebilirlik stratejileri gibi göstergeler ön plana çıkmaktadır (Flammer, 2015, 2549–2568). Finansal kuruluşlar açısından çevresel sorumluluk, sürdürülebilir yatırım ve yeşil finansman modellerinin teşvik edilmesiyle doğrudan ilişkilidir. Özellikle yeşil tahviller, iklim odaklı kredi mekanizmaları ve çevreci yatırım fonları gibi finansal araçlar, bankaların çevresel etkilerini etkin bir şekilde yönetmelerine ve sürdürülebilir bir finansal sisteme katkıda bulunmalarına yardımcı olmaktadır. (Busch vd., 2016, 303–329).

Finans sektörü, düşük karbonlu ekonomiye geçişi hızlandırarak iklim değişikliğiyle mücadelede önemli bir rol oynar. Bu bağlamda, Avrupa Birliği'nin Taksonomi Regülasyonu ve Paris İklim Anlaşması gibi küresel düzenleyici çerçeveler, çevresel sürdürülebilirliğin finansal karar alma süreçlerine entegrasyonunu zorunlu hale getirmektedir. Bu düzenlemeler, finansal kuruluşların çevresel riskleri yönetmelerini, sürdürülebilir yatırımları teşvik etmelerini ve şeffaflıklarını artırmalarını gerektirmektedir.

2. Sosyal Faktörler (S - Social)

Sosyal faktörler, şirketlerin çalışanlarına, müşterilerine ve genel toplumsal yükümlülüklerini kapsamaktadır. Çalışan hakları, iş güvenliği, çeşitlilik ve kapsayıcılık politikaları, etik iş uygulamaları ve toplumsal katılım gibi unsurlar bu kapsamda değerlendirilmektedir (Porter ve Kramer, 2011, 62–77). Araştırmalar, sosyal sorumluluğu yüksek şirketlerin çalışan bağlılığını ve müşteri memnuniyetini artırdığını, marka değerini ise güçlendirdiğini göstermektedir. Bu nedenle, sosyal faktörler, şirketlerin uzun vadeli sürdürülebilirliği ve başarısı için kritik bir öneme sahiptir.

Bankacılık sektörü açısından sosyal faktörler, finansal kapsayıcılığı artırma, etik bankacılık uygulamalarını benimseme ve toplumsal fayda sağlayan kredi mekanizmaları oluşturma gibi kritik konuları içermektedir. Örneğin, mikrofinans programları, düşük gelirli bireylerin kredi erişimini artırırken aynı zamanda bankaların toplumsal katkısını da güçlendirmektedir (Boubaker vd., 2018, 447-450). Ayrıca, finansal teknolojiler (FinTech) aracılığıyla dijital bankacılık hizmetlerinin yaygınlaştırılması, bankaların sosyal etkilerini artırma konusunda önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, bankaların sosyal sorumluluklarını yerine getirme ve toplumsal refaha katkıda bulunma çabaları, sektörün sürdürülebilirliği ve itibarı açısından büyük önem taşımaktadır. (Fatemi vd., 2018, 146-153).

3. Yönetişim Faktörleri (G - Governance)

Yönetişim faktörleri, bir şirketin iç kontrol mekanizmalarını, şeffaflığını ve yönetim kalitesini belirleyen temel unsurları ifade etmektedir. Şirket yönetim yapısı, hissedar hakları, yönetim kurulu bağımsızlığı, etik karar alma süreçleri, finansal raporlama standartları ve iç denetim mekanizmaları bu kapsamda değerlendirilmektedir. Yapılan araştırmalar, güçlü bir yönetim yapısına sahip olan şirketlerin finansal piyasalardaki dalgalanmalara karşı daha dirençli olduğunu ve uzun vadeli riskleri daha etkin bir şekilde yönettiğini göstermektedir. Bu nedenle, yönetim faktörleri, şirketlerin sürdürülebilirliği ve başarısı için kritik bir öneme sahiptir. (Bebchuk vd., 2009, 783-827).

Bankalar açısından yönetim faktörleri, risk yönetimi stratejilerinin güçlendirilmesi, şeffaf finansal raporlama süreçlerinin sağlanması ve düzenleyici çerçevelere tam uyum gösterilmesi gibi kritik öneme sahip unsurları içermektedir. Basel III gibi uluslararası bankacılık düzenlemeleri, bankaların yönetim süreçlerini daha etkin hale getirmelerini ve finansal istikrarlarını korumalarını hedeflemektedir. Bununla birlikte, kurumsal yönetim mekanizmalarının güçlendirilmesi, bankaların yatırımcı güvenini artırarak piyasa değerlerini olumlu yönde etkileyebilir. Bu bağlamda, bankaların yönetim uygulamaları, sektörün sürdürülebilirliği ve itibarı açısından büyük önem taşımaktadır. (Fatemi vd., 2018, 146-153).

ESG'nin Finansal Sistem İçerisindeki Rolü

ESG kriterleri, finans sektörü için sadece yatırımcı güveni ve piyasa performansı aracı değil, aynı zamanda uzun vadeli sürdürülebilir büyüme için kritik bir stratejidir. Özellikle finansal piyasaların ESG unsurlarına duyduğu ilginin artmasıyla birlikte, sürdürülebilir finansman modellerinin yaygınlaşması ve yeşil yatırımların ön plana çıkması kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu bağlamda, ESG kriterleri, finans sektörünün geleceğini şekillendiren temel unsurlardan biri olarak öne çıkmaktadır. (Friede vd., 2015, 210-233).

Bankacılıkta ESG odaklı stratejiler, finansal performansın yanı sıra risk yönetimi, uyumluluk ve sosyal sorumluluk alanlarında uzun vadeli değer sağlar. Bu bağlamda, ESG kriterlerine uyum sağlayan bankaların uzun vadeli kârlılık ve finansal istikrar açısından daha avantajlı bir konumda olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum, sektördeki sürdürülebilirlik çabalarının finansal başarı ile doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir.

2.2. ESG Kriterleri ve Finansal Performans Arasındaki İlişki

Finans literatüründe, ESG kriterlerinin finansal performans üzerindeki etkisini ele alan çok sayıda çalışma yer almaktadır. ESG uyumunun finansal performansa etkisi, genellikle şirketlerin risk yönetimi, karlılığı ve piyasa değeri bağlamında değerlendirilmektedir (Revelli ve Viviani, 2015, 158-176). Ampirik bulgular, ESG uyumlu şirketlerin daha düşük risk taşıdığını, finansal istikrar sağladığını ve yatırımcılar için daha cazip olduğunu göstermektedir. Bu durum, ESG uygulamalarının finansal sağlık ve piyasa performansı üzerinde olumlu etkiler yarattığını ortaya koymaktadır (Scholtens, 2006, 19-22).

2.3 Literatür Taraması ve Araştırma Modeli

Bu araştırmada kullanılan çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) faktörleri, literatürde bankaların sürdürülebilirlik performansını değerlendiren çok sayıda çalışmaya dayanmaktadır. Ampirik bulgular, ESG kriterlerinin bankaların finansal performansı üzerinde önemli etkileri olduğunu tutarlı bir şekilde desteklemektedir. Özellikle, ESG uyumunun banka karlılığı, risk yönetimi ve genel finansal performans üzerinde anlamlı etkiler yarattığı çeşitli çalışmalarda gösterilmiştir. Örneğin, Scholtens (2006) çalışmasında, bankaların ESG uyum düzeylerinin finansal performanslarıyla güçlü bir ilişki içinde olduğu tespit edilmiş ve ESG kriterlerinin özellikle risk yönetimini iyileştirdiği ve banka kredi maliyetlerini düşürdüğü vurgulanmıştır. Benzer şekilde, Weber (2012), ESG performansının bankaların finansal istikrarını artırdığına

dair kanıtlar sunmuş, ESG uyumlu bankaların kredi riski ve piyasa değerlerinin daha düşük olduğunu belirtmiştir

Araştırma modelinde, bankaların finansal performansını değerlendirmek amacıyla ROAA, ROAE, net kâr marjı, faaliyet brüt kârı ve toplam varlıklar gibi parametreler seçilmiştir. Bu göstergelerin seçimi, literatürdeki ampirik bulgularla desteklenmektedir. Örneğin, Revelli ve Viviani (2015), ESG kriterlerinin kârlılık ve piyasa değeri üzerinde pozitif etkiler oluşturduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde, Flammer (2015), çevresel faktörlerin uzun vadeli bankacılık performansı üzerinde olumlu etkiler yaratacağını belirtmiştir. Bu bulgular, çevresel faktörlerin banka kârlılığı üzerinde belirgin bir etkisi olduğunu ve ROA ile ROE göstergelerinin seçilmesinin gerekçesini açıklamaktadır.

Flammer (2015), çevresel faktörlerin finansal performans üzerindeki etkisini tartışmış, çevresel faktörlerin bankaların kârlılığı üzerinde pozitif etkiler yarattığını göstermiştir. Bu bulgulara dayanarak, çevresel faktörlerin seçimi ve bankaların çevre dostu politikalarının finansal performans üzerindeki etkisi araştırma modeline dahil edilmiştir. Ayrıca, Scholtens (2006) sosyal sorumlulukla ilgili faktörlerin, bankaların risk yönetimi ve toplumsal kabulü üzerinde doğrudan etkisi olduğuna dair ampirik bulgular sunmuştur. Bu bağlamda, sosyal faktörlerin (iş gücü çeşitliliği, çalışan hakları gibi) banka performansını etkileyen bir diğer önemli değişken olarak modele eklenmiştir. Revelli ve Viviani (2015), yönetim faktörlerinin, bankaların piyasa performansını doğrudan etkilediğini belirtmiştir. Bu da, yönetim faktörlerinin banka performansını ölçen modelde yer almasının gerekçesini oluşturmuştur.

Araştırma modelinde, ESG faktörlerinin bankaların finansal performansına etkisi panel veri analiziyle değerlendirilmiştir. Panel veri analizi, zaman içinde değişen bireysel birimlerin (bu çalışmada bankaların) gözlemlenmesiyle elde edilen verilerin analizine olanak tanımaktadır. Baltagi (2005), panel veri analizinin dinamik ilişkilerin incelenmesinde güçlü bir yöntem olduğunu belirtmiştir. Literatürde yer alan bu bulgular, araştırma modelinin ve kullanılan değişkenlerin belirlenmesinde etkili olmuştur.

Literatür taramasında yer alan bulgular, çevresel, sosyal ve yönetim faktörlerinin bankaların kârlılığı, risk yönetimi ve finansal performans üzerinde anlamlı etkiler yarattığını göstermektedir. Weber (2012), ESG uyumu ile bankaların finansal istikrarı arasındaki ilişkinin güçlü olduğunu göstermiştir. Bu bağlamda, çevresel, sosyal ve yönetim faktörleri bankaların finansal performansını değerlendiren temel değişkenler olarak araştırma modeline dahil edilmiştir.

2.4. Literatürdeki Boşluk ve Çalışmanın Katkısı

Mevcut literatür, ESG performansının finansal sonuçlara etkisini kapsamlı biçimde ele alsa da, Türkiye bankacılık sektörü özelinde yapılan çalışmalar sınırlıdır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde ESG'nin finansal etkilerine dair ampirik bulgular, gelişmiş ülkelere kıyasla daha azdır. Bu durum, bu ülkelerin farklı ekonomik ve kurumsal dinamikleri nedeniyle ayrıca önem taşımaktadır. Türkiye'deki bankacılık sektörü, Avrupa ve Amerika'daki emsallerinden farklı olarak, kendine has düzenleyici çerçevesi, pazar dinamikleri ve sürdürülebilirlik zorluklarına sahiptir. Bu farklılıklar, ESG performansının finansal sonuçlar üzerindeki etkisini incelerken dikkate alınması gereken kritik faktörlerdir. Bu nedenle, Türkiye bankacılık sektöründe ESG uygulamalarının finansal sonuçlarını değerlendiren kapsamlı ve ampirik çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Literatürdeki önemli bir boşluk, Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ESG) performansının finansal sonuçlar üzerindeki etkisinin incelenmesinde kullanılan metodolojik yaklaşımlarla ilgilidir. Birçok çalışma, geleneksel regresyon analizleri kullanarak ESG ve finansal performans arasındaki doğrusal ilişkileri değerlendirmektedir. Ancak, bu tür analizler, değişkenler arasındaki karmaşık ve doğrusal olmayan ilişkileri tam olarak yakalayamamaktadır. Özellikle, ESG performansının finansal sonuçlar üzerindeki etkisinin zaman içinde nasıl değiştiği ve hangi koşullar altında farklılaştığı gibi dinamik ve koşullu ilişkiler, mevcut literatürde yeterince ele alınmamıştır (Khan, vd., 2016, 1697–1724). Bu çalışma, panel veri analizinde Driscoll-Kraay standart hatalarını kullanarak yatay kesit bağımlılığı ve heteroskedastisite sorunlarını ele alarak bu metodolojik boşluğu gidermeyi amaçlamaktadır. Bu sayede, ESG'nin finansal performans üzerindeki etkileri daha kapsamlı ve güvenilir bir şekilde incelenebilecektir.

Araştırma, ESG'nin finansal sonuçlara etkisini Türkiye'deki bankalar özelinde inceleyerek teorik ve pratik düzeyde değer üretmeyi hedeflemektedir.

3.1. Araştırma Modeli ve Veri Seti

Bu çalışma, Türkiye'deki bankaların ESG performanslarının finansal sonuçlara etkisini kapsamlı biçimde incelemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, ESG skorları ile finansal göstergeler arasındaki ilişki panel veri analizi ile test edilecektir. Panel veri yöntemi, zamana bağlı değişimleri ve banka düzeyindeki farklılıkları dikkate alarak dinamik ilişkilerin analizine olanak tanımaktadır. Bu analiz, Türkiye bankacılık sektöründe ESG uygulamalarının finansal performans üzerindeki etkilerini daha detaylı ve güvenilir bir şekilde değerlendirmeyi hedeflemektedir. (Baltagi, 2005, 3-12).

Araştırma modelimiz, bankaların finansal performansını (FP) bağımlı değişken olarak ele alırken, ESG performansını (ESG), çevresel (E), sosyal (S) ve yönetim (G) faktörlerini bağımsız değişkenler olarak içermektedir.

Bu çalışmada, Türkiye'deki bankaların 2008-2023 dönemine ait yıllık verileri kullanılmıştır. Veri setimiz, bankaların finansal tabloları, sürdürülebilirlik raporları ve ESG derecelendirme kuruluşlarının (örn. Refinitiv, Bloomberg) verilerinden elde edilmiştir. Finansal performans verileri, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) gibi resmi kaynaklardan sağlanmıştır.

- **Finansal Veriler:** Bankaların ortalama aktif karlılığı (ROAA), ortalama özkaynak karlılığı (ROAE), net faiz marjı (NIM) ve hisse senedi getirileri gibi finansal performans göstergeleri kullanılmıştır.
- **ESG Verileri:** Bankaların çevresel (E), sosyal (S) ve yönetim (G) skorları ile genel ESG skorları kullanılmıştır. Bu skorlar, Refinitiv uluslararası derecelendirme kuruluşlarından elde edilmiştir.

3.2. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler

Bağımlı Değişkenler:

Net Kar (milyar TL): Bankanın belirli bir dönemde (yıllık, çeyreklik vb.) elde ettiği net kar, milyar Türk Lirası (TL) cinsinden ifade edilen ve bankanın mali performansını değerlendirmede kritik bir gösterge olarak kabul edilen bir finansal metriktir. Net kar, faiz gelirleri, komisyon gelirleri ve diğer gelirlerden, faiz giderleri, operasyonel giderler ve vergilerin çıkarılmasıyla hesaplanmaktadır. Bu bağlamda, net kar, bankanın temel faaliyetlerinden elde ettiği karlılığı ve verimliliği yansıtmaktadır.

Faaliyet Brüt Karı (milyar TL): Bankanın faaliyetlerinden elde ettiği brüt kar, milyar Türk Lirası (TL) cinsinden ifade edilen ve bankanın operasyonel verimliliğini ve gelir yaratma kapasitesini değerlendirmede kullanılan önemli bir finansal göstergedir. Bu değer, faiz dışı gelirler ve net faiz gelirleri toplamından faaliyet giderlerinin çıkarılmasıyla hesaplanmaktadır. Bu bağlamda, brüt kar, bankanın temel faaliyetlerinden elde ettiği karlılığı ve operasyonel verimliliği yansıtmaktadır.

Net Kar Marjı: Net kâr marjı, bankanın elde ettiği net kârın toplam gelirlere oranıdır ve kurumsal kârlılığın temel göstergelerinden biridir. Bu oran, bankanın operasyonel etkinliği ile maliyetlerini ne kadar iyi yönettiğini ölçer. Yüksek net kâr marjı, bankanın gelirleri üzerinden güçlü bir kârlılık elde ettiğini gösterirken, düşük oranlar genellikle verimsiz maliyet yönetimi, yüksek risk maliyetleri veya zayıf gelir çeşitliliğine işaret eder. (Demir ve Uysal, 2020)

Toplam Varlıklar (milyar TL): Bankanın sahip olduğu toplam varlıklar, milyar Türk Lirası (TL) cinsinden ifade edilen ve bankanın finansal büyüklüğü ile sağlığını değerlendirmede kullanılan temel bir göstergedir. Toplam varlıklar, krediler, menkul kıymetler, nakit rezervler ve diğer aktiflerden oluşmaktadır. Bu bağlamda, toplam varlıklar, bankanın sahip olduğu ekonomik kaynakların büyüklüğünü ve çeşitliliğini yansıtmaktadır. (Erol ve Uğur, 2018)

ROA (TBB) - Aktif Karlılık: Aktif karlılık (ROA), bankanın net karını toplam varlıklara oranlayarak hesaplanan bir karlılık ölçütüdür. Bu oran, bankanın varlıklarını ne kadar etkin kullandığını göstermek için kullanılır. (Yıldırım ve Aslan, 2022)

ROE (TBB) - Özkaynak Karlılığı: Özkaynak karlılığı (ROE), net karın toplam özkaynaklara oranlanmasıyla hesaplanır. Bankanın sermayeyi ne kadar verimli kullandığını ve yatırımcılar için ne kadar cazip olduğunu göstermek amacıyla kullanılır. (Doğan ve Kılıç, 2023)

ROAA (Return on Average Assets - Ortalama Aktif Karlılığı): ROAA, bankanın belirli bir dönemdeki net karını, ortalama toplam varlıklara oranlayarak hesaplanan bir karlılık ölçütüdür. Bankanın varlıklarını ne kadar verimli kullandığını anlamak için kullanılır ve yüksek değerler, daha iyi bir performansın göstergesidir. (Yıldırım ve Aslan, 2022)

ROAE (Return on Average Equity - Ortalama Özkaynak Karlılığı): ROAE, net karın ortalama özkaynaklara oranlanmasıyla hesaplanır. Bu oran, bankanın hissedar sermayesini ne kadar etkili kullandığını göstermek amacıyla kullanılır. Yatırımcılar için bankanın karlılığına dair önemli bir göstergedir ve yüksek değerler, sermayenin daha verimli kullanıldığını ifade eder. (Doğan ve Kılıç, 2023)

Sermaye Yeterliliği (Capital Adequacy Ratio - CAR): Sermaye Yeterliliği, bir bankanın risk ağırlıklı varlıklarına kıyasla sahip olduğu sermaye miktarını gösteren önemli bir finansal göstergedir. Bu oran, bankanın finansal sağlamlığını ve risklere karşı dayanıklılığını ölçmek için kullanılır. Yüksek sermaye yeterliliği oranı, bankanın olası zararları absorbe edebilme kapasitesinin güçlü olduğunu gösterir. (Kara ve Demir, 2021)

Toplam Borç (Total Debt): Toplam borç, bir bankanın finansman sağlamak amacıyla üstlendiği yükümlülüklerin bütünüdür. Yüksek borç seviyeleri, finansal risklerin artmasına neden olabilmekle birlikte, etkin ve kontrollü bir borç yönetimi stratejisi, bankanın sürdürülebilir büyüme potansiyelini destekleyebilir. Bu bağlamda, bankaların borç yönetimi politikaları, finansal istikrar ve uzun vadeli başarı için kritik bir öneme sahiptir. (Aydın ve Şen, 2020)

Özsermaye (Equity Capital): Özsermaye, bir bankanın varlıklarından yükümlülüklerinin çıkarılmasıyla elde edilen net varlıklarını temsil etmektedir. Güçlü bir özsermaye seviyesi, bankanın potansiyel riskleri yönetme kapasitesini artırmakta ve piyasa güvenilirliğini olumlu yönde etkilemektedir. Bu bağlamda, özsermaye, bankanın finansal sağlığı ve istikrarı için kritik bir öneme sahiptir. (Yılmaz, 2019)

Borç/Özsermaye Oranı (Debt-to-Equity Ratio - D/E): Borç/Özsermaye Oranı, bankanın ne kadar borçla finanse edildiğini ve özkaynak kullanımını ölçen bir göstergedir. Yüksek oranlar finansal kaldıraç riskini artırırken, düşük oranlar daha sağlam bir sermaye yapısını işaret edebilir. (Çelik, 2022)

Toplam Gelirler/Toplam Giderler: Bu oran, bankanın gelirlerinin giderlerini ne ölçüde karşıladığını gösterir. Oranın yüksek olması, bankanın operasyonel verimliliğinin iyi olduğunu ve kârlılığının yüksek seviyede sürdürüldüğünü gösterir. (Erdoğan ve Kaya, 2021)

Bilanço İçi Döviz Pozisyonu/Özkaynaklar: Bu oran, bankanın bilançosunda yer alan yabancı para cinsinden varlık ve yükümlülüklerinin özkaynaklara oranını ifade etmektedir. Yüksek oranlar, bankanın döviz kuru riskine karşı duyarlılığını artırabilir. Bu bağlamda, bu oran, bankanın döviz kuru riskini yönetme kapasitesini değerlendirmede önemli bir gösterge olarak kabul edilmektedir.

Net Bilanço Pozisyonu/Özkaynaklar: Net bilanço pozisyonu, bir bankanın döviz cinsinden varlıkları ile yükümlülükleri arasındaki farkı ifade etmektedir. Bu oranın düşük olması, bankanın döviz kuru dalgalanmalarına karşı daha dirençli olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, net bilanço pozisyonu, bankanın döviz kuru riskini yönetme kapasitesini değerlendirmede önemli bir gösterge olarak kabul edilmektedir.

YP Varlıklar - YP Yükümlülükler: Bankanın yabancı para cinsinden varlıkları ile yükümlülükleri arasındaki fark, döviz pozisyon riskinin değerlendirilmesinde kritik bir öneme sahiptir. Dengeli bir bilanço yapısı, döviz kuru dalgalanmalarından kaynaklanabilecek potansiyel zarar riskini minimize edebilir. Bu bağlamda, bankaların döviz pozisyon yönetimi stratejileri, finansal istikrar ve uzun vadeli başarı için kritik bir rol oynamaktadır. (Sarıkaya, 2023)

Dönük Alacaklar/Toplam Krediler: Bu oran, bankanın toplam kredi portföyü içindeki tahsili gecikmiş alacakların payını gösterir. Yüksek oranlar, bankanın kredi riski yönetiminde sorunlar yaşadığını gösterebilir. (Güneş ve Aksoy, 2022)

Tüketici Kredileri/Toplam Krediler: Tüketici kredilerinin toplam kredi hacmine oranı, bireysel kredi kullanımının yaygınlığını ve bankanın bu alandaki risk dağılımını gösteren önemli bir finansal göstergedir. Bu oran, bankanın kredi portföyündeki bireysel kredi riskinin boyutunu ve dağılımını değerlendirmede kritik

bir rol oynamaktadır. Yüksek oranlar, bankanın bireysel kredi riskine daha fazla maruz kaldığını gösterirken, düşük oranlar ise riskin daha dengeli dağıldığını ifade edebilir. (Yıldız ve Çetin, 2020)

Likit Aktifler/Toplam Aktifler: Likit aktif oranı, bir bankanın toplam varlıkları içinde likit varlıkların payını gösteren ve bankanın kısa vadeli yükümlülüklerini karşılama gücünü analiz etmek için kullanılan önemli bir finansal göstergedir. Bu oran, bankanın anlık nakit ihtiyaçlarını karşılama kapasitesini ve finansal istikrarını değerlendirmede kritik bir rol oynamaktadır. Yüksek bir likit aktif oranı, bankanın kısa vadeli yükümlülüklerini yerine getirme konusunda daha güçlü olduğunu gösterirken, düşük bir oran ise likidite riskinin arttığına işaret edebilir.

Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler: Bu oran, bankanın kısa vadeli borçlarını likit varlıklarıyla ne ölçüde karşılayabileceğini gösteren önemli bir likidite ölçütüdür. Yüksek bir oran, bankanın likidite riskinin düşük olduğunu ve kısa vadeli yükümlülüklerini karşılama kapasitesinin güçlü olduğunu ifade eder. Bu bağlamda, bu oran, bankanın finansal istikrarını değerlendirmede kritik bir rol oynamaktadır.

Likit Aktifler/(Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar): Bankanın mevduat ve diğer fonlama kaynaklarına oranla ne kadar likit varlığa sahip olduğunu gösteren önemli bir likidite göstergesidir. Bu oran, bankanın kısa vadeli yükümlülüklerini karşılama kapasitesini ve finansal istikrarını değerlendirmede kritik bir rol oynamaktadır. Yüksek bir oran, bankanın anlık nakit ihtiyaçlarını karşılama kapasitesinin güçlü olduğunu gösterirken, düşük bir oran ise likidite riskinin arttığına işaret edebilir. (Tuna, 2022)

YP Likit Aktifler/YP Pasifler: Bu oran, bankanın yabancı para cinsinden likit varlıklarının, yabancı para yükümlülüklerine oranını ölçerek bankanın döviz likidite riskini analiz etmeye yardımcı olan kritik bir finansal göstergedir. Bu oran, bankanın döviz cinsinden kısa vadeli yükümlülüklerini karşılama kapasitesini ve döviz likidite riskini değerlendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Yüksek bir oran, bankanın döviz likidite riskinin düşük olduğunu gösterirken, düşük bir oran ise döviz likidite riskinin arttığına işaret edebilir.

Kredi Karşılıkları/Toplam Varlıklar: Kredi karşılıklarının toplam varlıklara oranı, bankanın kredi riskine karşı ayırdığı fonların büyüklüğünü gösteren önemli bir risk göstergesidir. Bu oran, bankanın kredi portföyündeki potansiyel kayıplara karşı ne kadar hazırlıklı olduğunu değerlendirmede kritik bir rol oynamaktadır. Yüksek bir oran, bankanın kredi riskine karşı daha fazla fon ayırdığını ve dolayısıyla risk yönetiminin daha güçlü olduğunu gösterirken, düşük bir oran ise kredi riskine karşı daha az fon ayırdığını ve potansiyel risklerin daha yüksek olduğunu ifade edebilir.

Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri: Bu oran, bankanın faiz gelirlerinin faiz giderlerine oranını ifade etmekte olup, bankanın faiz marjının gücünü gösteren önemli bir finansal göstergedir. Yüksek bir oran, bankanın faiz gelirlerinin, faiz giderlerinden daha fazla olduğunu ve dolayısıyla faiz marjının güçlü olduğunu gösterir. Bu bağlamda, bu oran, bankanın temel faaliyetlerinden elde ettiği karlılığı ve verimliliği değerlendirmede kritik bir rol oynamaktadır.

Toplam Gelirler/Toplam Giderler: Bu oran, bankanın operasyonel etkinliğini ölçen ve gelirlerinin giderlerini ne ölçüde karşıladığını gösteren önemli bir performans göstergesidir. Yüksek bir oran, bankanın operasyonel faaliyetlerinde daha verimli olduğunu ve gelirlerinin giderlerini daha iyi karşıladığını ifade eder. Bu bağlamda, bu oran, bankanın operasyonel verimliliğini ve karlılığını değerlendirmede kritik bir rol oynamaktadır. (Dinçer ve Kaplan, 2019)

Hisse Senedi Getirisi (Sürekli): Bankanın hisse senetlerinden sağlanan sürekli getiriyi ifade etmekte olup, yatırımcıların uzun vadeli kazanç beklentisini yansıtan önemli bir finansal göstergedir. Bu oran, bankanın hisse senedi performansını ve yatırımcılar için uzun vadeli getiri potansiyelini değerlendirmede kritik bir rol oynamaktadır. Yüksek bir oran, bankanın hisse senetlerinden elde edilen getirinin güçlü olduğunu ve yatırımcılar için cazip bir uzun vadeli kazanç potansiyeli sunduğunu gösterir. (Özkan, 2023)

Hisse Senedi Getirisi (Kesikli): Hisse senetlerinden sağlanan kesikli getiri, belirli dönemlerde (örneğin aylık, çeyreklik veya yıllık) elde edilen kârların değerlendirilmesini sağlayan önemli bir finansal göstergedir. Bu gösterge, yatırımcıların hisse senedi performansını belirli zaman aralıklarında izlemelerine ve değerlendirmelerine olanak tanır. Kesikli getiri, özellikle kısa vadeli yatırım stratejileri izleyen yatırımcılar için önemli bir bilgi kaynağıdır. Bu bağlamda, kesikli getiri, hisse senedi yatırım kararlarının alınmasında ve portföy yönetiminde kritik bir rol oynamaktadır. (Çoban ve Yücel, 2020)

Bağımsız Değişkenler:

E: Çevresel Faktörler (Environmental Factors - E): Çevresel faktörler, bir şirketin çevre üzerindeki etkisini ve sürdürülebilirlik politikalarını kapsamaktadır. Bu faktörler, karbon emisyonları, enerji tüketimi, su kullanımı, atık yönetimi ve iklim değişikliğiyle mücadele stratejileri gibi unsurları içermektedir. Çevresel sürdürülebilirliğe önem veren şirketler, uzun vadede çevresel risklerden kaçınarak rekabet avantajı elde edebilirler. Bu bağlamda, şirketlerin çevresel performansları, hem finansal başarılarını hem de toplumsal itibarlarını etkileyen önemli bir faktör haline gelmiştir. (Kaya ve Demir, 2021, s. 54)

S: Sosyal Faktörler (Social Factors - S): Sosyal faktörler, bir şirketin çalışanları, müşterileri, tedarikçileri ve genel olarak toplum üzerindeki etkisini değerlendiren kritik unsurlardır. Çalışan hakları, iş güvenliği, toplumsal cinsiyet eşitliği, çeşitlilik ve kapsayıcılık gibi konular bu kategoride incelenmektedir. Yüksek sosyal sorumluluk bilincine sahip şirketler, marka itibarlarını güçlendirerek hem yatırımcılar hem de tüketiciler nezdinde daha cazip hale gelmektedirler. Bu bağlamda, sosyal faktörler, şirketlerin sürdürülebilir başarıları ve toplumsal kabulü için önemli bir rol oynamaktadır. (Öztürk ve Yılmaz, 2020)

G: Yönetişim Faktörleri (Governance Factors - G): Yönetişim faktörleri, bir şirketin yönetim yapısını, karar alma mekanizmalarını ve etik standartlarını kapsamaktadır. Hissedar haklarının korunması, şeffaflık, yönetim kurulu bağımsızlığı ve yolsuzlukla mücadele politikaları bu kategoride incelenmektedir. Güçlü bir yönetim yapısına sahip şirketler, uzun vadeli sürdürülebilir büyüme açısından daha avantajlıdır. Bu bağlamda, iyi yönetim uygulamaları, şirketlerin finansal performansı, itibarı ve uzun vadeli başarıları için kritik bir öneme sahiptir. (Bulut ve Çelik, 2022)

ESG: Çevresel, Sosyal ve Yönetişim Faktörleri (Environmental, Social, and Governance - ESG): Yatırımcıların ve paydaşların bir şirketin çevresel, sosyal ve yönetim alanlarındaki performansını değerlendirmelerine yardımcı olan kapsamlı bir çerçeve olarak ESG, günümüzde giderek daha fazla önem kazanıyor. Şirketlerin kurumsal sosyal sorumluluk (KSS) stratejileriyle desteklenen ESG uyumluluğu, uzun vadeli finansal performans üzerinde olumlu etkiler yaratabiliyor. Artık sürdürülebilir finans anlayışının temel taşlarından biri olarak kabul edilen ESG yatırımları, geleceğe yönelik daha sorumlu bir yaklaşımı temsil ediyor. (Aslan ve Kurt, 2019)

3.3 Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma, Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ESG) performanslarının finansal sonuçlar üzerindeki etkisini incelemeye yönelik nicel bir çalışmadır. Betimsel araştırma modeli benimsenmiştir. Araştırmada, ESG kriterleri ile finansal performans göstergeleri arasındaki ilişki panel veri analizi yöntemi ile test edilmiştir. Panel veri analizi, zaman içinde değişen çoklu birimlerden oluşan verilerin analizine olanak tanımakta ve dinamik ilişkilerin incelenmesinde etkili bir yöntem olarak kabul edilmektedir (Baltagi, 2005, 3-12).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2008–2023 yılları arasında Türkiye’de faaliyet gösteren mevduat bankaları oluşturmaktadır. Örneklem, bu yıllar arasında faaliyetlerini sürdüren ve ESG skorlarına ile finansal verilerine erişilebilen bankalardan seçilmiştir. ESG verilerine uluslararası derecelendirme kurumundan (Refinitiv Eikon) ulaşılmış; finansal veriler ise Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Türkiye Bankalar Birliği gibi kurumsal raporlardan elde edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veriler ikincil kaynaklardan elde edilmiştir. ESG performansına dair çevresel (E), sosyal (S) ve yönetim (G) skorları, Refinitiv veri tabanından alınmıştır. Finansal performans göstergeleri (ROAA, ROAE, net kâr marjı, toplam varlıklar, likidite oranları vb.) ise Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) ve Türkiye Bankalar Birliği (TBB) raporlarından derlenmiştir. Araştırmada kullanılan değişkenlerin temsiliyeti, daha önceki ampirik çalışmalarda kullanılmış yöntemlerle desteklenmiştir (Revelli ve Viviani, 2015; Scholtens, 2006; Weber, 2012). Kullanılan ESG skorları, uluslararası standartlara uygun olarak hesaplandığı için geçerlilik ve güvenilirlik açısından yeterlidir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde, panel veri regresyon modeli tercih edilmiştir. Analizler Stata yazılımı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Modelin seçiminde, sabit etkiler (Fixed Effects - FE) ve rastgele etkiler (Random Effects - RE) modelleri karşılaştırılmış ve Hausman testi uygulanmıştır. Hausman testine göre, sabit etkiler modeli tercih edilmiştir (Hausman, 1978, 1251-1271). Ayrıca, tahmin edilen modellerde Driscoll-Kraay standart hataları kullanılarak serisel korelasyon, yatay kesit bağımlılığı ve heteroskedastisite sorunlarına karşı dayanıklılık sağlanmıştır (Hoechle, 2007, 281-312). Bağımlı değişkenler arasında ROAA, ROAE, net kâr marjı, toplam varlıklar ve likidite oranları yer almakta; bağımsız değişkenler ise ESG, E, S ve G skorlarıdır. Bu çalışmada kontrol değişkenlerine yer verilmemiştir, çünkü analiz, yalnızca ESG kriterlerinin doğrudan etkilerini izole biçimde değerlendirmeye odaklanmıştır.

4. Bulgular

Bu bölümde, Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ESG) kriterlerinin Türkiye'deki bankaların finansal performansı üzerindeki etkisi, panel veri analizleri aracılığıyla detaylı bir şekilde incelenmiştir. Finans sektöründe sürdürülebilirlik odaklı politikaların ve ESG kriterlerine uyumun, banka karlılığı, risk yönetimi, piyasa performansı ve yatırımcı güveni üzerindeki etkileri değerlendirilmektedir.

Çalışma kapsamında, Driscoll-Kraay hata terimleriyle düzeltilmiş sabit etkiler modeli kullanılarak ESG skorlarının bankaların temel finansal göstergeleriyle olan ilişkisi analiz edilmiştir. ESG skorları, bankaların çevresel risklere duyarlılığı, sosyal sorumluluk stratejileri ve yönetim kalitesi gibi unsurlar dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

Analiz bulguları, ESG faktörlerinin bankacılık sektöründe hem karlılığı hem de risk yönetimini doğrudan etkilediğini ve uzun vadede finansal istikrarı artırıcı bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Çalışmanın temel bulguları aşağıda beş ana başlık altında sunulmaktadır:

4.1 Çevresel Faktörlerin Banka Performansı Üzerindeki Etkileri

Çevresel sürdürülebilirlik (E) faktörünün bankacılık sektöründeki finansal performans göstergeleri üzerindeki etkileri analiz edildiğinde, bulgular belirli göstergelerde anlamlı ilişkiler ortaya koyarken, bazı alanlarda sınırlı düzeyde etkiler göstermektedir. Elde edilen sonuçlar, çevresel faktörlerin özellikle uzun vadeli kârlılık, bilanço istikrarı ve risk yönetimi alanlarında etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Kârlılık göstergeleri açısından, çevresel skoru yüksek olan bankaların ortalama aktif kârlılığı (ROAA) (katsayı: 0.000314, p: 0.002) ve ortalama kullanılan sermaye getirisi (ROACE) (katsayı: 0.003474, p: 0.001) üzerinde anlamlı ve pozitif etkileri tespit edilmiştir. Bu bulgular, çevresel faktörlerin bankaların operasyonel verimliliğine katkı sunduğunu, kaynak kullanım etkinliğini artırdığını ve uzun vadeli kârlılık üzerinde yapıcı bir rol oynadığını göstermektedir. Buna karşılık, net kâr, faaliyet brüt kârı ve net kâr marjı gibi kısa vadeli kârlılık göstergeleri üzerinde anlamlı etkiler gözlemlenmemiştir.

Bankaların büyüklük ve sermaye yapısı göstergelerine ilişkin olarak, çevresel skorun toplam varlıklar (katsayı: 12.9127, p: 0.058) ve özsermaye (katsayı: 1.1164, p: 0.051) üzerindeki etkileri %5 anlamlılık düzeyinin biraz üzerinde gerçekleşmiştir. Bu durum, istatistiksel anlamlılık açısından sınırda kalan, ancak dikkate değer sonuçlar olarak yorumlanabilir. Bu bulgular, çevresel performansı yüksek bankaların daha büyük ölçekli faaliyetlere ve güçlü özkaynak yapılarına sahip olabileceğine dair sınırlı düzeyde kanıt sunmaktadır.

Likidite yönetimi göstergeleri incelendiğinde, çevresel skoru yüksek bankaların daha düşük kısa vadeli likidite oranlarına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Likit aktifler / toplam aktifler (katsayı: -0.147774, p: 0.011), likit aktifler / kısa vadeli yükümlülükler (katsayı: -0.248260, p: 0.040) ve likit aktifler / (mevduat + mevduat dışı kaynaklar) (katsayı: -0.169498, p: 0.015) oranlarında çevresel skor ile anlamlı ve negatif ilişkiler tespit edilmiştir. Bu durum, çevresel performansı yüksek bankaların, kısa vadeli likit pozisyonlarını azaltarak, fon kaynaklarını daha uzun vadeli ve üretken yatırımlara yönlendirme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Ayrıca, tüketici kredilerinin toplam kredilere oranı (katsayı: -0.122873, p: 0.008) da çevresel skor ile negatif ilişkili bulunmuştur. Bu da bankaların bireysel tüketim yerine daha sürdürülebilir kredi alanlarına yöneldiğine işaret etmektedir.

Risk yönetimi ve döviz pozisyonları kapsamında çevresel skoru yüksek bankalar daha istikrarlı bilanço yapıları sergilemektedir. Bilanço içi döviz pozisyonu / özkaynaklar oranı ile çevresel skor arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki (katsayı: 0.632216, p: 0.028) tespit edilirken, net bilanço döviz pozisyonu / özkaynaklar oranında negatif ve anlamlı bir ilişki gözlemlenmiştir (katsayı: -0.943873, p: 0.004). Aynı şekilde, yabancı para varlıklar - yabancı para yükümlülükler farkı da çevresel skor ile negatif ve anlamlı bir ilişki sergilemektedir (katsayı: -0.122304, p: 0.001). Bu sonuçlar, çevresel sürdürülebilirlik uygulamalarının sadece çevreyle ilgili değil, aynı zamanda kur riski ve bilanço kırılganlığı gibi finansal riskler üzerinde de etkili bir araç olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, borç / özsermaye oranı üzerinde çevresel skorun pozitif ve anlamlı etkisi (katsayı: 0.040325, p: 0.044) bulunmuştur. Bu bulgu, çevresel performansı yüksek bankaların finansal piyasalardan borçlanma konusunda daha avantajlı pozisyonunda olduğunu, kredi değerliliğinin çevresel kriterlerle paralel şekilde güçlenebileceğini ortaya koymaktadır.

Öte yandan, kredi karşılıkları, faiz oranları ve hisse senedi getirileri gibi diğer finansal performans göstergelerinde çevresel skorun anlamlı etkileri bulunmamıştır. Bu bulgular, çevresel faktörlerin özellikle kısa vadeli finansal göstergelerden ziyade, uzun vadeli stratejik kararlar ve bilanço yapısıyla daha güçlü bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, çevresel sürdürülebilirlik kriterleri bankaların uzun vadeli performansları, bilanço istikrarları ve risk yönetimi üzerinde anlamlı etkiler yaratmaktadır. Özellikle sermaye getirisi, likidite kompozisyonu ve döviz pozisyonu gibi kritik alanlarda elde edilen bulgular, çevresel sürdürülebilirliğin finansal sağlamlıkla doğrudan bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çerçevede, çevresel stratejilerle entegre edilmiş bir finansal yönetim anlayışı, bankaların sadece çevresel değil, aynı zamanda ekonomik dayanıklılıklarını da artıracaktır.

Tablo 1: E Kriterinin Sonuçları:

Bağımlı Değişken	Katsayı (β)	Standart Hata	t Değeri	p Değeri	R ²
ROACE	0.003474	0.000527	6.6	0.001	0.4505
YP Varlıklar-YP Yükümlülükler	-0.122304	0.017890	-6.84	0.001	0.2473
ROAA	0.000314	0.000054	5.81	0.002	0.3491
Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar	-0.943873	0.186479	-5.06	0.004	0.4043
Tüketici Kredileri / Toplam Krediler	-0.122873	0.028658	-4.29	0.008	0.3905
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	-0.147774	0.037506	-3.94	0.011	0.218
Likit Aktifler / (Mevduat+Mevduat Dışı Kaynaklar)	-0.169498	0.046403	-3.65	0.015	0.2046
Bilanço içi Döviz Pozisyonu / Özkaynaklar	0.632217	0.207115	3.05	0.028	0.1989
Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	-0.248260	0.089865	-2.76	0.04	0.1795
Borç / Özsermaye Oranı	0.040325	0.015038	2.68	0.044	0.2461
Özsermaye (milyarTL)	1.116436	0.436928	2.56	0.051	0.2647
Toplam Varlıklar (MilyarTL)	12.912710	5.287133	2.44	0.058	0.3142
Toplam Borç (milyarTL)	11.796270	4.853007	2.43	0.059	0.3154
Faaliyet Brüt Karı (milyarTL)	0.668685	0.351280	1.9	0.115	0.1887
Net Kar (milyarTL)	0.247329	0.139756	1.77	0.137	0.1162
Toplam Gelirler / Toplam Giderler	0.281768	0.192172	1.47	0.202	0.0642
Sermaye Yeterliliği	0.000197	0.000138	1.43	0.212	0.0555
Kredi Karşılıkları / Toplam Varlıklar	0.004009	0.003237	1.24	0.27	0.0318
Hisse Senedi Getirisi (Sürekli)	0.003972	0.003955	1	0.361	0.0425
Net Kar Marjı	0.001663	0.001686	0.99	0.369	0.0033
Hisse Senedi Getirisi (Kesikli)	0.003453	0.004087	0.84	0.437	0.0297
YP Likit Aktifler / YP Pasifler	-0.043859	0.054363	-0.81	0.456	0.0194

Ortalama Aktif Karlılığı	-0.003917	0.008209	-0.48	0.653	0.0071
ROA (TBB)	-0.039174	0.008209	-0.48	0.653	0.0071
Donuk Alacaklar / Toplam Krediler	-0.002568	0.011686	-0.22	0.835	0.0019
Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	-0.047017	0.219473	-0.21	0.839	0.0016
Ortalama Özkaynak Karlılığı	-0.008886	0.082202	-0.11	0.918	0.0005
ROE (TBB)	-0.008886	0.082202	-0.11	0.918	0.0005

4.2 Sosyal Kriterlerin Banka Finansal Göstergeleri Üzerindeki Etkileri

Sosyal sürdürülebilirlik (S) kriterlerinin bankacılık sektöründeki finansal performans üzerindeki etkileri, belirli alanlarda anlamlı ilişkiler ortaya koymakta, bazı göstergelerde ise dikkatli değerlendirilmesi gereken sınırlı bulgular sunmaktadır. Özellikle banka büyüklüğü, uzun vadeli kârlılık, borçlanma yapısı ve kur riski yönetimi gibi başlıklarda sosyal faktörlerin etkisi belirginleşmektedir.

Kârlılık göstergeleri açısından değerlendirildiğinde, sosyal skoru yüksek olan bankaların ortalama aktif kârlılığı (ROAA) (katsayı: 0.000353, p: 0.009) ve ortalama kullanılan sermaye getirisi (ROACE) (katsayı: 0.003746, p: 0.008) üzerinde anlamlı ve pozitif etkileri olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, sosyal sorumluluk ilkelerine bağlılığın, kaynakların etkin kullanımı ve sürdürülebilir kârlılık açısından önemli bir avantaj sağladığını göstermektedir. Buna karşılık, net kâr, net kâr marjı, faaliyet brüt kârı gibi diğer kârlılık göstergelerinde istatistiksel olarak anlamlı etkiler bulunmamıştır.

Sermaye yapısına ilişkin olarak, toplam varlıklar (katsayı: 17.6494, p: 0.037), özsermaye (katsayı: 1.5689, p: 0.036) ve toplam borç (katsayı: 16.0805, p: 0.037) üzerinde sosyal skoru anlamlı ve pozitif etkileri mevcuttur. Bu bulgular, sosyal sorumluluk uygulamaları güçlü olan bankaların daha büyük ölçekte faaliyet yürüttüklerini ve finansal piyasalardan daha kolay fon temin edebildiklerini göstermektedir. Buna ek olarak, sermaye yeterliliği oranı (katsayı: 0.0004, p: 0.051), %5 anlamlılık düzeyinin hemen üzerinde bir p-değerine sahip olmakla birlikte, sosyal skoru ile sınırlı düzeyde pozitif bir ilişki ortaya koymaktadır. Bu bulgu, sosyal sorumluluk uygulamaları yüksek olan bankaların daha güçlü sermaye tamponlarına sahip olabileceği yönünde bir işaret sunmakta, ancak istatistiksel olarak kesin bir çıkarım yapılabilmesi için daha fazla kanıtı ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca, borç / özsermaye oranı üzerinde de pozitif ve anlamlı bir etki tespit edilmiştir (katsayı: 0.0511, p: 0.013), bu da sosyal performansı güçlü bankaların borçlanma kapasitesinin yüksek olduğunu işaret etmektedir.

Döviz pozisyonlarına ilişkin analizler, sosyal skoru kur riski yönetiminde de etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bilanço içi döviz pozisyonu / özkaynaklar oranı ile sosyal skor arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki mevcuttur (katsayı: 0.8624, p: 0.024). Buna karşılık, net bilanço döviz pozisyonu / özkaynaklar oranı (katsayı: -1.2570, p: 0.000) ve yabancı para varlıklar – yabancı para yükümlülükler farkı (katsayı: -0.1665, p: 0.001) üzerinde sosyal skoru negatif ve anlamlı etkileri dikkat çekmektedir. Bu sonuçlar, sosyal sürdürülebilirlik ilkelerine uyum sağlayan bankaların döviz riskine karşı daha temkinli bir yaklaşım sergilediklerini göstermektedir.

Likidite göstergeleri ise sosyal skorla negatif yönde ilişkilidir. Tüketici kredileri / toplam krediler (katsayı: -0.1493, p: 0.002), likit aktifler / toplam aktifler (katsayı: -0.2315, p: 0.000), likit aktifler / kısa vadeli yükümlülükler (katsayı: -0.4256, p: 0.001), ve likit aktifler / (mevduat + mevduat dışı kaynaklar) (katsayı: -0.2700, p: 0.000) oranlarında sosyal skor ile negatif ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Ayrıca, yabancı para likit aktifler / yabancı para pasifler oranı da sosyal skorla negatif ve anlamlı ilişkilidir (katsayı: -0.1364, p: 0.033). Bu bulgular, sosyal performansı yüksek bankaların daha düşük likidite tamponlarıyla faaliyet yürüttüklerini ve fonlarını kısa vadeli varlıklar yerine uzun vadeli, sosyal etkili projelere yönlendirme eğiliminde olduklarını göstermektedir.

Öte yandan, kredi karşılıkları / toplam varlıklar, faiz gelirleri / faiz giderleri ve hisse senedi getirisi gibi diğer finansal performans göstergelerinde sosyal skoru etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu da sosyal sürdürülebilirliğin daha çok stratejik finansman yapıları ve bilanço dengesi üzerinde etkili olduğunu, piyasa getirileri gibi kısa vadeli göstergelerle daha zayıf ilişkili olduğunu düşündürmektedir.

Sonuç olarak, sosyal sürdürülebilirlik kriterlerinin bankaların uzun vadeli büyüklüğü, kârlılığı ve kurumsal borçlanma yapısı üzerinde olumlu etkileri öne çıkmaktadır. Ancak, likidite ve döviz kaynaklı riskler açısından

daha karmaşık ve temkinli bir tablo ortaya koymaktadır. Bu durum, sosyal duyarlılığı yüksek bankaların daha stratejik ama aynı zamanda daha sermaye yoğun bir yapı ile faaliyet gösterdiklerini göstermekte; bu nedenle sosyal sürdürülebilirlik politikalarının finansal planlama ve risk yönetimi ile birlikte ele alınması gerektiğine işaret etmektedir.

Tablo 2: S Kriterinin Sonuçları:

Bağımlı Değişken	Katsayı (β)	Standart Hata	t Değeri	p Değeri	R ²
Likit Aktifler / (Mevduat+Mevduat Dışı Kaynaklar)	-0.269975	0.0309109	-8.73	0.000	0.3825
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	-0.231484	0.0254606	-9.09	0.000	0.3942
Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar	-1.257006	0.1421097	-8.85	0.000	0.5285
Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	-0.425628	0.0550609	-7.73	0.001	0.3889
YP Varlıklar-YP Yükümlülükler	-0.166464	0.0230700	-7.22	0.001	0.3377
Tüketici Kredileri / Toplam Krediler	-0.149296	0.0241427	-6.18	0.002	0.4249
ROACE	0.003746	0.0008723	4.29	0.008	0.3861
ROAA	0.000353	0.0000855	4.12	0.009	0.3251
Borç /Özsermaye Oranı	0.051116	0.0135445	3.77	0.013	0.2914
Bilanço içi Döviz Pozisyonu / Özkaynaklar	0.862354	0.2696433	3.2	0.024	0.2727
YP Likit Aktifler / YP Pasifler	-0.136360	0.0466187	-2.93	0.033	0.1381
Özsermaye (milyarTL)	1.568888	0.5500289	2.85	0.036	0.3853
Toplam Borç (milyarTL)	16.080530	5.6822210	2.83	0.037	0.432
Toplam Varlıklar (MilyarTL)	17.649420	6.229186	2.83	0.037	0.4326
Sermaye Yeterliliği	0.000359	0.0001402	2.56	0.051	0.1303
Faaliyet Brüt Karı (milyarTL)	0.935383	0.4387566	2.13	0.086	0.2721
Toplam Gelirler / Toplam Giderler	0.450774	0.2123970	2.12	0.087	0.121
Net Kar (milyarTL)	0.359470	0.1866111	1.93	0.112	0.1809
Kredi Karşılıkları / Toplam Varlıklar	0.007119	0.0040562	1.76	0.140	0.074
Net Kar Marjı	0.002665	0.00246	1.08	0.328	0.0062
Hisse Senedi Getirisi (Sürekli)	0.004870	0.0046473	1.05	0.343	0.047
Hisse Senedi Getirisi (Kesikli)	0.004834	0.0049756	0.97	0.376	0.0429
Ortalama Özkaynak Karlılığı	0.025361	0.1106008	0.23	0.828	0.0029
ROE (TBB)	0.025361	0.1106008	0.23	0.828	0.0029
Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	0.027244	0.2463000	0.11	0.916	0.0004
Ortalama Aktif Karlılığı	-0.000806	0.0113369	-0.07	0.946	0.0002
ROA (TBB)	-0.000806	0.0113369	-0.07	0.946	0.0002
Donuk Alacaklar / Toplam Krediler	0.000634	0.0167509	0.04	0.971	0.0001

4.3 Yönetişim Kriterlerinin Banka Finansal Göstergeleri Üzerindeki Etkileri

Yönetişim (G) faktörünün bankaların finansal performansı üzerindeki etkileri incelendiğinde, elde edilen bulgular sınırlı düzeyde istatistiksel anlamlılık ortaya koymakta ve bu etkinin yalnızca belirli alanlarda kendini gösterdiği anlaşılmaktadır. Çalışmada test edilen 27 farklı performans göstergesi içerisinde yalnızca kredi karşılıkları / toplam varlıklar oranı, yönetim skoru ile %10 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki sergilemiştir (katsayı: 0.0069, p: 0.054). Bu durum, yönetim uygulamaları güçlü olan bankaların kredi riskine karşı daha güçlü karşılık ayırma eğiliminde olabileceğine işaret etmektedir.

Bu bulgu, etkin iç kontrol mekanizmalarına, risk odaklı yönetime ve şeffaf raporlamaya dayalı yönetim pratiklerinin, bankaların bilanço kalitesini güçlendirme yönünde etkili olabileceğini göstermektedir. Ancak, klasik %5 anlamlılık düzeyine ulaşamamış olması nedeniyle bu ilişkinin dikkatli yorumlanması

gerekmektedir; söz konusu bulgu, daha güçlü sonuçlar elde edilebilmesi için ileri düzeyde analizler ve farklı örneklemelerle desteklenmeye açıktır.

Diğer taraftan, yönetim skorunun net kâr, özsermaye kârlılığı (ROE), toplam varlıklar, faaliyet kârlılığı, likidite oranları ve döviz pozisyonları gibi diğer finansal performans göstergeleri üzerinde anlamlı bir etkisi gözlemlenmemiştir. Bu sonuç, yönetim faktörünün bankaların kısa vadeli piyasa getirileri ya da operasyonel verimlilik göstergeleri ile doğrudan ilişkili olmadığını, daha çok dolaylı etkiler ve kurumsal yapı aracılığıyla finansal sağlamlık üzerinde etkili olabileceğini düşündürmektedir.

Sonuç olarak, yönetim skoru ile finansal performans arasında güçlü ve geniş kapsamlı bir ilişki bu çalışmada tespit edilememiştir. Ancak kredi riski yönetimine dair sınırlı düzeyde anlamlı bulgular, yönetimin özellikle risk yönetimi ve bilanço kalitesi alanlarında etkili olabileceğine dair ipuçları sunmaktadır. Bu nedenle, yönetim yapılarının performansa etkisinin daha net ortaya konabilmesi için ileri düzey modellerle desteklenmesi ve bu ilişkinin farklı bağlamlarda test edilmesi faydalı olacaktır.

Tablo 3: G Kriterinin Sonuçları:

Bağımlı Değişken	Katsayı (β)	Standart Hata	t Değeri	p Değeri	R ²
Kredi Karşılıkları / Toplam Varlıklar	0.0069175	0.00276	2.51	0.054	0.0362
Donuk Alacaklar / Toplam Krediler	0.0160221	0.0083068	1.93	0.112	0.0289
Ortalama Aktif Karlılığı	0.0125703	0.0065488	1.92	0.113	0.0279
ROA (TBB)	0.0125703	0.0065488	1.92	0.113	0.0279
YP Likit Aktifler / YP Pasifler	0.0564321	0.0520957	-1.91	0.115	0.0379
Sermaye Yeterliliği	0.000272	0.0001482	1.84	0.126	0.0478
Faaliyet Brüt Karı (milyarTL)	0.5021743	0.2786541	1.8	0.128	0.011
Ortalama Özkaynak Karlılığı	0.1048314	0.0705747	1.49	0.198	0.0257
ROE (TBB)	0.1048314	0.0705747	1.49	0.198	0.0257
Toplam Gelirler / Toplam Giderler	0.330187	0.2223539	1.48	0.198	0.0336
Hisse Senedi Getirisi (Kesikli)	0.0056752	0.0039132	1.45	0.207	0.0306
ROAA	-0.0001261	0.0000994	-1.27	0.260	0.0216
ROACE	-0.0013949	0.0011505	-1.21	0.280	0.0277
Hisse Senedi Getirisi (Sürekli)	0.0039375	0.0037148	1.06	0.338	0.0159
Net Kar (milyarTL)	0.1233931	0.120956	1.02	0.354	0.0110
Toplam Borç (milyarTL)	4.184855	5.149634	0.81	0.453	0.0152
Toplam Varlıklar (MilyarTL)	4.532003	5.580915	0.81	0.454	0.0148
Özsermaye (milyarTL)	0.3471489	0.4334324	0.80	0.460	0.0098
Net Kar Marjı	-0.0018136	0.0025063	-0.72	0.502	0.0015
Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	-0.0907559	0.1331734	-0.68	0.526	0.0092
YP Varlıklar-YP Yükümlülükler	0.0233758	0.0421093	0.56	0.603	0.0034
Bilanço içi Döviz Pozisyonu / Özkaynaklar	-0.1344891	0.256304	-0.52	0.622	0.0034
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	-0.0310064	0.0669924	-0.46	0.663	0.0037
Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	0.0831215	0.1835794	0.45	0.67	0.0019
Likit Aktifler / (Mevduat+Mevduat Dışı Kaynaklar)	0.0234892	0.0800302	-0.44	0.679	0.0034
Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar	-0.1442632	0.3479957	-0.41	0.696	0.0036
Borç /Özsermaye Oranı	0.0040246	0.0232633	0.17	0.869	0.0009
Tüketici Kredileri / Toplam Krediler	0.0004351	0.534054	-0.01	0.994	0.0000

4.4 ESG kriterlerinin banka performansı üzerindeki etkisi

Bu çalışmada, ESG skoru ile bankaların finansal performansı arasındaki ilişki incelenmiş; sonuçlar, ESG uygulamalarının sektöre çok boyutlu ve anlamlı etkiler sağladığını göstermiştir. ESG'nin yalnızca itibar değil, finansal yapı, büyüme, kârlılık ve risk yönetimi üzerinde de belirgin etkileri olduğu tespit edilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre ESG skoru, döviz pozisyonu ve bilanço stabilitesi ile ilişkili birçok göstergede güçlü etkiler göstermektedir. Net bilanço pozisyonu / özkaynaklar oranı ile ESG skoru arasında negatif ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (katsayı: -1.7404, p: 0.000). Bu durum, ESG skoru yüksek bankaların döviz pozisyonlarını daha dikkatli yönettiklerini ve bilanço risklerini sınırladıklarını göstermektedir. Yabancı para varlıklar ile yükümlülükler arasındaki farkta da benzer şekilde negatif bir ilişki gözlemlenmiştir (katsayı: -0.2136, p: 0.002). Buna karşılık, bilanço içi döviz pozisyonu / özkaynaklar oranı pozitif ve anlamlıdır (katsayı: 1.0782, p: 0.045) ve ESG'ye duyarlı bankaların kur risklerini doğrudan özkaynaklar üzerinden dengelediklerini göstermektedir. Bu üç gösterge birlikte değerlendirildiğinde, ESG politikalarının kur riskinin yeniden yapılandırılmasında etkili olduğu ve bankaların bu doğrultuda döviz pozisyonlarını optimize ettikleri anlaşılmaktadır.

Likidite göstergeleri açısından ESG skorunun önemli etkiler yarattığı görülmektedir. Likit aktifler / toplam aktifler (katsayı: -0.3121, p: 0.000), likit aktifler / kısa vadeli yükümlülükler (katsayı: -0.5765, p: 0.001) ve likit aktifler / mevduat ve diğer kaynaklar oranları (katsayı: -0.3625, p: 0.000) ESG skoru ile negatif ve anlamlı ilişkiler sergilemektedir. Bu durum, ESG skoru yüksek bankaların kısa vadeli likiditeyi artırma yerine kaynaklarını daha uzun vadeli, çevresel ve sosyal etki potansiyeli yüksek alanlara yönlendirdiklerini göstermektedir. Ayrıca tüketici kredileri / toplam krediler oranı da ESG ile negatif ilişkili bulunmuştur (katsayı: -0.1994, p: 0.002); bu bulgu, söz konusu bankaların bireysel tüketime dayalı finansman yerine sürdürülebilir projelere kredi tahsisini tercih ettiklerini göstermektedir. Buna ek olarak, YP likit aktifler / YP pasifler oranı da ESG skoru ile negatif ve anlamlı bir ilişki göstermektedir (katsayı: -0.1956, p: 0.036). Bu bulgu, ESG'ye uyumlu bankaların yalnızca genel bilançolarında değil, aynı zamanda döviz cinsinden likidite yönetiminde de daha temkinli davrandıklarını ortaya koymaktadır. Bu bankalar, döviz bazlı fonlama kaynaklarına karşı daha düşük düzeyde likit varlık tutarak kısa vadeli getiri arayışından ziyade uzun vadeli sürdürülebilir stratejilere öncelik verdiklerini göstermektedir.

Kârlılık göstergeleri açısından, ESG skorunun ROAA (katsayı: 0.0004, p: 0.022) ve ROACE (katsayı: 0.0046, p: 0.016) üzerinde pozitif ve anlamlı etkileri mevcuttur. Bu sonuçlar, ESG uygulamalarının uzun vadeli performans ölçütleri üzerinde etkili olduğunu ve özellikle kaynakların etkin kullanımı yoluyla bankaların sürdürülebilir kârlılık seviyelerini yükselttiğini göstermektedir. Ancak kısa vadeli piyasa performansına yönelik değişkenlerde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır.

Banka büyüklüğünü ve finansal kapasiteyi gösteren bazı temel göstergelerle de ESG skorunun anlamlı ilişkileri olduğu görülmektedir. Toplam varlıklar (katsayı: 25.3221, p: 0.030), toplam borç (katsayı: 23.0896, p: 0.030) ve özsermaye (katsayı: 2.2325, p: 0.029) üzerinde pozitif ve anlamlı etkiler bulunmuştur. Bu, ESG performansı yüksek olan bankaların piyasada daha fazla büyüebildiğini ve yatırımcı güveni sayesinde daha kolay fon bulabildiğini göstermektedir. Bununla birlikte, borç / özsermaye oranı da pozitif ve anlamlı bulunmuştur (katsayı: 0.0690, p: 0.021), bu da bu bankaların sermaye yapısında borçlanma potansiyelinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Son olarak, ESG skoru ile sermaye yeterliliği oranı arasında da pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (katsayı: 0.0006, p: 0.015). Bu durum, ESG'ye uyum sağlayan bankaların daha güçlü sermaye tamponlarına sahip olduğunu, böylece regülasyonlara daha uyumlu ve krizlere karşı daha dayanıklı olduklarını göstermektedir.

Tüm bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, ESG skorunun bankacılık sektöründe yalnızca sosyal ya da çevresel sorumlulukla sınırlı kalmayan; doğrudan bilanço yapısı, risk azaltımı, sermaye verimliliği ve uzun vadeli finansal sağlamlık üzerinde çok yönlü etkiler yarattığı görülmektedir. ESG skoru, sürdürülebilirliği finansal başarı ile entegre eden bir performans göstergesi olarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda, sürdürülebilirlik stratejilerinin kurumsal finansman politikalarıyla bütünleşik bir şekilde ele alınması, bankaların hem etik hem de ekonomik performansını artıran bir unsur olmanın ötesinde, sürdürülebilir rekabet avantajı elde etmelerini sağlayan stratejik bir faktöre dönüşmektedir.

Tablo 4: ESG Kriterinin Sonuçları:

Bağımlı Değişken	Katsayı (β)	Standart Hata	t Değeri	p Değeri	R ²
Likit Aktifler / (Mevduat+Mevduat Dışı Kaynaklar)	-0.3624985	0.0430444	-8.42	0.000	0.3440
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	-0.3121337	0.0352634	-8.85	0.000	0.3575
Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar	-1.740356	0.1907786	-9.12	0.000	0.5053
Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	-0.5764903	0.0799079	-7.21	0.001	0.3559
Tüketici Kredileri / Toplam Krediler	-0.1993899	0.0337605	-5.91	0.002	0.3780
YP Varlıklar-YP Yükümlülükler	-0.2135636	0.0357935	-5.97	0.002	0.2772
Sermaye Yeterliliği	0.0006269	0.0001726	3.63	0.015	0.1906
ROACE	0.0046494	0.0013051	3.56	0.016	0.2966
Borç /Özsermaye Oranı	0.0689859	0.0208901	3.3	0.021	0.2647
ROAA	0.0004342	0.0001322	3.28	0.022	0.2459
Özsermaye (milyarTL)	2.232488	0.7349028	3.04	0.029	0.3891
Toplam Borç (milyarTL)	23.08963	7.723941	2.99	0.030	0.4442
Toplam Varlıklar (MilyarTL)	25.32212	8.452018	3	0.030	0.4442
YP Likit Aktifler / YP Pasifler	-0.1956303	0.0687708	-2.84	0.036	0.1417
Bilançoıçi Döviz Pozisyonu / Özkaynaklar	1.078167	0.4065779	2.65	0.045	0.2126
Toplam Gelirler / Toplam Giderler	0.7286372	0.3076089	2.37	0.064	0.1577
Faaliyet Brüt Karı (milyarTL)	1.3741410	0.6091876	2.26	0.074	0.2929
Kredi Karşılıkları / Toplam Varlıklar	0.0112256	0.005469	2.05	0.095	0.0917
Net Kar (milyarTL)	0.5317708	0.2605543	2.04	0.097	0.1974
Hisse Senedi Getirisi (Sürekli)	0.0084278	0.0062252	1.35	0.234	0.0703
Hisse Senedi Getirisi (Kesikli)	0.008873	0.0067781	1.31	0.247	0.0721
Net Kar Marjı	0.002401	0.0027872	0.06	0.428	0.0025
Ortalama Özkaynak Karlılığı	0.0728551	0.1677476	0.43	0.682	0.0119
ROE (TBB)	0.0728551	0.1677476	0.43	0.682	0.0119
Donuk Alacaklar / Toplam Krediler	0.0051841	0.0232401	0.22	0.832	0.0029
Ortalama Aktif Karlılığı	0.0036509	0.0170093	0.21	0.839	0.0023
ROA (TBB)	0.0036509	0.0170093	0.21	0.839	0.0023
Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	0.0668798	0.3726701	0.18	0.865	0.0012

5. ESG Faktörlerinin Bankacılık Stratejileri Üzerine Etkileri

Günümüzde sürdürülebilir finans kavramı, bankaların stratejik kararlarını şekillendiren önemli bir unsur haline gelmiştir. ESG (Çevresel, Sosyal ve Yönetişim) faktörleri, bankaların finansal performansı ve risk yönetimi politikaları üzerinde çeşitli etkiler yaratmaktadır (Friede vd., 2015, 210-233). ESG kriterlerine uyum sağlayan bankaların genellikle uzun vadeli kârlılık göstergeleri açısından avantaj sağladıkları, ancak likidite yönetimi ve kısa vadeli finansal kararlar açısından bazı zorluklarla karşılaştıkları görülmektedir (Giese vd., 2019, 69-83).

Banka Büyüklüğü ve Sermaye Yönetimi Üzerine Etkiler

Çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) faktörleri, bankaların büyüme stratejileri üzerinde doğrudan etkili olmaktadır. ESG kriterlerine daha fazla uyum sağlayan bankaların piyasa güvenilirliklerinin artması, bu kurumların daha büyük ölçekte faaliyet göstermelerine olanak tanımaktadır. ESG politikalarının benimsenmesi, yatırımcı güvenini destekleyerek bankaların daha geniş sermaye kaynaklarına erişimini kolaylaştırmaktadır. Bu kapsamda, ESG uyumlu bankaların hem toplam varlıklarını hem de özkaynaklarını artırdığı, ayrıca güçlü sermaye tamponlarına sahip olabildiği gözlemlenmektedir. Ancak yönetim

bileşeninin banka büyüklüğü üzerindeki etkisinin daha sınırlı düzeyde olduğu da dikkate alınmalıdır (Ferreira ve Matos, 2008, 499–533).

Kârlılık ve Finansal Performans Üzerine Etkiler

ESG kriterlerinin bankaların kârlılığı üzerindeki etkileri farklı boyutlarda ortaya çıkmaktadır. Özellikle uzun vadeli kârlılık göstergelerinde çevresel ve sosyal uygulamalarının olumlu etkileri gözlemlenmektedir. Bu durum, sürdürülebilirlik odaklı stratejilerin zamanla daha istikrarlı gelir yapısı oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Buna karşın, kısa vadeli performans göstergelerinde aynı düzeyde anlamlı etkiler saptanmamıştır. Bu farklılık, ESG politikalarının kısa vadeli getiriden ziyade uzun vadeli istikrar ve değer yaratımına odaklandığını desteklemektedir (Verheyden vd., 2016, 47-55).

Risk ve Likidite Yönetimi Üzerine Etkiler

ESG faktörlerinin bankaların risk yönetimi stratejileri üzerinde dikkat çekici etkiler yarattığı görülmektedir. ESG'ye uyumlu bankaların döviz pozisyonlarını daha disiplinli yönettiği ve kur riskini azaltma eğiliminde oldukları anlaşılmaktadır. Döviz pozisyonlarının yeniden yapılandırılması, bu bankaların dışsal şoklara karşı daha dirençli hale gelmesini sağlamaktadır. Bununla birlikte, ESG uygulamaları ile birlikte bazı likidite göstergelerinde zayıflama gözlemlenmektedir. Kısa vadeli kaynakların yönetimi ve nakit benzeri varlıkların düzeyi, ESG politikalarının uzun vadeli yatırım öncelikleri doğrultusunda yeniden şekillenmektedir. Bu durum, ESG kriterlerine uyum sağlayan bankaların kısa vadeli likidite oranlarında düşüş yaşamasına yol açabilmektedir (Giese vd., 2019, 69-83).

Borçlanma ve Finansman Stratejileri Üzerine Etkiler

ESG politikalarının bankaların borçlanma stratejileri üzerindeki etkileri de giderek belirginleşmektedir. Sürdürülebilirlik yaklaşımlarına sahip bankaların finansal piyasalardan fon temininde daha avantajlı konumda oldukları gözlemlenmektedir. Bu avantaj, yatırımcılar nezdinde artan güven, şeffaf raporlama ve kurumsal sorumluluk anlayışının getirdiği itibarla ilişkilendirilmektedir. Ayrıca bu bankaların borçlanma eğilimlerinin artması, sermaye yapılarını stratejik olarak dengeleme çabalarının bir sonucu olarak değerlendirilmektedir. ESG politikalarının finansmana erişimi kolaylaştırıcı etkisi, literatürdeki çalışmalarla da paralellik göstermektedir (Giese vd., 2019, 69-83).

Sonuç olarak, çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) faktörleri, bankaların büyüme, finansal performans, risk yönetimi ve borçlanma stratejilerini şekillendirmekte olup, uzun vadeli sürdürülebilirliği desteklerken kısa vadeli likidite ve kârlılık yönetimi açısından bazı zorluklar yaratabilmektedir. Bu kapsamda, çevresel ve sosyal faktörlerin banka performansı üzerinde daha belirgin etkiler yarattığı, yönetim faktörlerinin ise sınırlı düzeyde etkili olduğu gözlemlenmiştir. ESG kriterlerine uyum sağlayan bankaların uzun vadeli finansal istikrarı artırdığı, ancak kısa vadeli finansal yönetimde daha dikkatli stratejiler gerektirdiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle, bankaların ESG politikalarını uygularken risk, likidite ve sermaye dengesini bütünsel bir stratejiyle ele almaları büyük önem taşımaktadır.

5. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma, Türkiye bankacılık sektöründe Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ESG) kriterlerinin finansal performans üzerindeki etkilerini panel veri yöntemiyle analiz etmeyi amaçlamıştır. 2008–2023 yıllarını kapsayan verilerle yürütülen analizlerde, çevresel, sosyal ve yönetim faktörlerinin banka performansı üzerindeki etkileri ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Sonuçlar:

Çalışmanın bulguları, ESG kriterlerine yüksek düzeyde uyum gösteren bankaların uzun vadeli kârlılık göstergelerinde (özellikle ROAA ve ROAE) anlamlı ve olumlu etkiler elde ettiğini göstermektedir. Çevresel (E) faktörlerin, net kâr ve faaliyet brüt kârı gibi kârlılık göstergelerinde doğrudan anlamlı etkileri sınırlı kalmakla birlikte, toplam varlıklar, toplam borç ve özsermaye gibi ölçek büyüklüğü ile ilgili göstergeler üzerinde anlamlı katkılar sunduğu görülmüştür. Bu sonuç, çevresel sürdürülebilirlik stratejilerinin, banka büyümesi ve dış finansmana erişim kapasitesi üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Sosyal (S) faktörlerin özellikle ROAA ve ROACE üzerinde anlamlı ve pozitif etkileri olduğu tespit edilmiştir. Bu da sosyal sorumluluk, çalışan memnuniyeti ve topluma katkı gibi uygulamaların banka verimliliğini ve operasyonel sürdürülebilirliğini artırdığını göstermektedir. Ayrıca sosyal faktörler, banka ölçeği, özsermaye

yapısı ve borçlanma oranları üzerinde de olumlu etkiler sunmaktadır. Yani sosyal sürdürülebilirlik, bankaların sermaye yapısını güçlendirme ve finansmana erişim kolaylığı sağlama açısından stratejik bir rol üstlenmektedir. Yönetişim (G) faktörlerinin kârlılık göstergeleriyle doğrudan ilişkisi sınırlı bulunmuş; bununla birlikte, yalnızca bazı risk yönetimi göstergelerinde marjinal düzeyde etkili olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, yönetim uygulamalarının daha çok dolaylı yollarla finansal yapıyı etkilediğini göstermektedir.

Buna karşın, ESG faktörlerinin likidite oranları üzerinde genel olarak negatif etkileri gözlemlenmiştir. Likit aktifler/aktifler, kısa vadeli yükümlülükler ve mevduatlara oranlar gibi göstergelerde çevresel ve sosyal uyumun sınırlayıcı etkileri olmuştur. Bu sonuç, sürdürülebilirlik yatırımlarının kısa vadeli nakit akımlarını baskılayabileceğini ve bankaların bu nedenle daha dikkatli bir likidite planlaması yapması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Tartışma:

Araştırmanın bulguları, ESG uygulamalarının bankacılık sektörü için sadece etik veya çevresel bir zorunluluk değil, aynı zamanda finansal ve stratejik bir avantaj sağladığını göstermektedir. Literatürde bu alanda öne çıkan birçok çalışma ile elde edilen sonuçlar örtüşmektedir. Benzer şekilde, Akpınar ve Topak (2024) da Türkiye'deki sanayi şirketlerini kapsayan çalışmalarında ESG skorlarının hem ROA hem de Tobin's Q üzerinde anlamlı ve pozitif etkiler yarattığını ortaya koyarak, ESG uyumunun şirketlerin finansal performansını çok boyutlu olarak etkileyebileceğini göstermiştir.

Örneğin, Scholtens (2006) ESG'ye uyum sağlayan bankaların daha düşük risk profiline ve daha güçlü piyasa güvenine sahip olduğunu ifade etmektedir. Bu çalışma da benzer şekilde, çevresel ve sosyal faktörlerin uzun vadeli kârlılık ve risk yönetimi üzerinde pozitif etkiler yarattığını ortaya koymuştur. Ayrıca Weber (2012), çevresel risk yönetiminin bankacılık sektöründe kurumsal stratejilere entegre edilmesinin, özellikle kriz dönemlerinde kurumların dayanıklılığını artırdığını vurgulamaktadır. Mevcut araştırmanın bulguları da, ESG performansının uzun vadeli finansal istikrarı desteklediğini göstererek bu görüşü teyit etmektedir.

Ancak bazı bulgular mevcut literatürle farklılaşma göstermektedir. Özellikle yönetim faktörlerinin doğrudan kârlılık üzerindeki etkisinin sınırlı olması, Khan vd. (2016) tarafından sunulan güçlü yönetim-kârlılık ilişkisiyle çelişmektedir. Bu durum, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde yönetim yapılarının finansal performansa olan etkilerinin daha dolaylı ve zaman içinde ortaya çıkan sonuçlar yaratabileceğini göstermektedir. Aynı zamanda bu bulgu, kurumsal yönetim kalitesinin ülke bağlamında farklı etkiler doğurabileceğini ortaya koymaktadır.

ESG kriterlerine uyumun likidite üzerindeki olumsuz etkisi, çevresel ve sosyal yatırımların bankalara maliyet yaratabileceğine, dolayısıyla bankaların kısa vadeli finansal yönetim stratejilerini ESG ile uyumlu hale getirme ihtiyacına işaret etmektedir. Bu, literatürde görece az vurgulanan ancak pratikte önemli bir sorun alanına işaret etmektedir.

Araştırma Sorularının Yanıtlanması:

- ESG kriterleri bankaların finansal risklerini etkiliyor mu? Evet. Özellikle sosyal ve çevresel faktörler, bankaların döviz pozisyonu, bilanço dengesi ve likidite yapısı gibi risk göstergeleri üzerinde anlamlı etkiler yaratmaktadır. ESG kriterlerine uyum sağlayan bankaların net döviz pozisyonlarını daha ihtiyatlı yönettikleri ve genel risk yapılarını daha dengeli hale getirdikleri gözlemlenmiştir. Yönetişim faktörlerinin ise risk göstergeleri üzerindeki etkisi sınırlı kalmış, yalnızca bazı göstergelerde marjinal düzeyde etkili olmuştur.
- ESG kriterleri finansal getirileri etkiliyor mu? Evet. ROAA, ROACE ve banka ölçeği gibi uzun vadeli performans göstergeleri üzerinde anlamlı ve pozitif etkiler mevcuttur. ESG uyumlu politikalar, bankaların operasyonel verimliliğini artırmakta ve sürdürülebilir kârlılık sağlamaktadır.
- Piyasa performansı ve hisse senedi getirileri üzerinde bir etki var mı? Doğrudan anlamlı etkiler sınırlı bulunmuştur. Ancak ESG uyumunun dolaylı yoldan piyasa güveni, yatırımcı algısı ve kurumsal itibar gibi unsurlar üzerinden hisse senedi performansını etkileyebileceği değerlendirilmektedir.

Araştırma Probleminin Yeniden Değerlendirilmesi:

Araştırma, ESG kriterlerinin bankaların finansal performansı üzerinde çok boyutlu ancak dengesiz etkiler yarattığını ortaya koymuştur. Özellikle çevresel ve sosyal faktörler, uzun vadeli kârlılık, sermaye yapısı ve

büyüme gibi göstergeler üzerinde anlamlı ve olumlu etkiler yaratırken; likidite oranları ve kısa vadeli göstergeler üzerinde sınırlandırıcı etkiler gözlemlenmiştir. Yönetişim faktörlerinin ise finansal performans üzerindeki doğrudan etkisi sınırlı kalmış, yalnızca bazı risk göstergelerinde zayıf düzeyde etkili olmuştur. Bu bulgular, bankaların ESG uygulamalarını yalnızca yasal yükümlülüklerin ötesinde stratejik bir yönetim aracı olarak ele almaları gerektiğini göstermektedir. Sürdürülebilirlik politikalarının finansal yapıyla bütünleşik şekilde yürütülmesi, hem uzun vadeli istikrarı artırmak hem de kısa vadeli operasyonel riskleri dengelemek açısından kritik öneme sahiptir.

Gelecek Araştırmalar İçin Öneriler:

Gelecekte yapılacak araştırmaların, ESG kriterlerinin yalnızca panel veri düzeyinde değil, aynı zamanda zaman serisi perspektifinden incelenmesi, kısa ve uzun dönemli etkilerinin ayrıştırılması açısından önemli katkılar sağlayabilir. Özellikle Panel ARDL ve Granger nedensellik gibi yöntemlerle ESG skorları ile finansal performans arasındaki yönlü ilişkiler test edilebilir. Ayrıca, ESG uygulamalarının makroekonomik değişkenlerle (enflasyon, faiz oranı, büyüme oranı) etkileşimi dikkate alınarak daha bütüncül modeller geliştirilebilir.

Bunun yanında, ESG politikalarının müşteri güveni, dijital dönüşüm süreçleri, yeşil kredi hacmi ve bankaların piyasa değerlemeleri üzerindeki etkilerinin araştırılması, literatürdeki mevcut boşlukları doldurabilir. Son olarak, bankacılık sektörü dışındaki sektörlerle karşılaştırmalı analizler yapılarak, ESG kriterlerinin sektörel bağlamlara göre nasıl farklılaştığı ve hangi koşullarda daha etkili olduğu ortaya konulabilir. Bu tür çok yönlü analizler, ESG uygulamalarının etkilerini daha sağlıklı değerlendirebilmek adına yol gösterici olacaktır.

Kaynakça

- Akpınar, H. İ., & Topak, M. S. (2024). The effect of ESG (Environmental, Social and Governance) scores on company performance: Evidence from the manufacturing industry in Turkey. *EKOIST Journal of Econometrics and Statistics*, 41, 109–117. <https://doi.org/10.26650/ekoist.2024.41.1540173> (Erişim Tarihi: 12 Mart 2025)
- Aslan, N., & Kurt, B. (2019). *ESG kriterleri ve sürdürülebilir finans* (s. 134). İstanbul: Global Finans Akademisi..
- Aydın, E., & Şen, F. (2020). *Finansal analiz ve bankacılık* (s. 112). Ankara: Ekonomi Araştırmaları Derneği..
- Baltagi, B. H. (2005). *Econometric analysis of panel data* (3rd ed., pp. 3–12). Chichester: John Wiley & Sons. <https://library.wbi.ac.id/repository/27.pdf> (Erişim Tarihi: 12 Şubat 2025)
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK). (2021). *Türk bankacılık sektörü genel görünüm raporu 2021*. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Yayınları.
- Bebchuk, L. A., Cohen, A., & Ferrell, A. (2009). What matters in corporate governance? *The Review of Financial Studies*, 22(2), 783–827. https://www.researchgate.net/publication/23912341_What_Matters_in_Corporate_Governance (Erişim Tarihi: 19 Şubat 2025)
- Boubaker, S., Cumming, D., & Nguyen, K. (2018). *Research handbook of finance and sustainability* (pp. 447–450). Cheltenham: Edward Elgar Publishing..
- Bulut, A., & Çelik, Z. (2022). *Şirket yönetiminde yönetim ve şeffaflık* (s. 78). İzmir: Finans ve Yönetim Araştırmaları Merkezi..
- Busch, T., Bauer, R., & Orlitzky, M. (2016). Sustainable development and financial markets: Old paths and new avenues. *Business & Society*, 55(3), 303–329. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/000765031501> (Erişim Tarihi: 23 Aralık 2024)
- Çelik, O. (2022). *Risk yönetimi ve finansal kaldıraç* (s. 149). İstanbul: Finans Yayınevi.
- Çoban, H., & Yücel, O. (2020). *Bankacılıkta hisse senedi analizi ve yatırım stratejileri* (s. 89). Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları.

- Diñçer, H., & Kaplan, A. (2019). *Bankacılıkta gelir-gider yönetimi ve performans analizi* (s. 117). Antalya: Akdeniz Ekonomi ve Finans Enstitüsü.
- Doğan, E., & Kılıç, R. (2023). Özkaynak kârlılığı ve sermaye yapısı arasındaki ilişki. *Ekonomik Araştırmalar ve Yönetim Dergisi*, 19(4), 76–92.
- Driscoll, J. C., & Kraay, A. C. (1998). Consistent covariance matrix estimation with spatially dependent panel data. *The Review of Economics and Statistics*, 80(4), 549–560.
- Eccles, R. G., Ioannou, I., & Serafeim, G. (2014). The impact of corporate sustainability on organizational processes and performance. *Management Science*, 60(11), 2835–2857. <https://www.jstor.org/stable/24550546> (Erişim tarihi: 15 Kasım 2024)
- Erol, Z., & Uğur, C. (2018). Bankaların toplam varlıkları ve karlılık ilişkisi. *Bankacılık Araştırmaları Dergisi*, 29(2), 98–114.
- Erdoğan, T., & Kaya, Z. (2021). *Finansal verimlilik ve bankacılık performansı* (s. 95). Bursa: Uludağ Ekonomi Kitapları.
- Fatemi, A., Glaum, M., & Kaiser, S. (2018). ESG performance and firm value: The moderating role of disclosure. *Finance Research Letters*, 27, 146–153.
- Ferreira, M. A., & Matos, P. (2008). The colors of investors' money: The role of institutional investors around the world. *Journal of Financial Economics*, 88(3), 499–533. https://www.researchgate.net/publication/4787463_The_Colors_of_Investors'_Money_The_Role_of_InstitutionalInvestorsAroundtheWorld (Erişim Tarihi: 17 Aralık 2024)
- Flammer, C. (2015). Does corporate social responsibility lead to superior financial performance? A regression discontinuity approach. *Management Science*, 61(11), 2549–2568. <https://www.jstor.org/stable/24551545> (Erişim Tarihi: 12 Şubat 2025)
- Friede, G., Busch, T., & Bassen, A. (2015). ESG and financial performance: Aggregated evidence from more than 2000 empirical studies. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 5(4), 210–233.
- Giese, G., Nagy, Z., & Lee, L. E. (2019). Foundations of ESG investing: How ESG affects equity valuation, risk, and performance. *Journal of Portfolio Management*, 45(5), 69–83.
- Güneş, K., & Aksoy, D. (2022). *Kredi riski yönetimi ve tahsili gecikmiş alacaklar* (s. 127). Adana: Çukurova Üniversitesi Yayınları.
- Hausman, J. A. (1978). Specification tests in econometrics. *Econometrica: Journal of the Econometric Society*, 46(6), 1251–1271.
- Hoechle, D. (2007). Robust standard errors for panel regressions with cross-sectional dependence. *Stata Journal*, 7(3), 281–312.
- Jeucken, M. (2001). *Sustainable finance and banking: The financial sector and the future of the planet* (pp. 10–12). London: Earthscan.
- Kara, M., & Demir, A. (2021). *Bankacılık risk yönetimi* (s. 85). İstanbul: Finans Akademi Yayınları.
- Kaya, E., & Demir, T. (2021). *Kurumsal sürdürülebilirlik ve çevresel faktörler* (s. 54). İstanbul: Yeşil Ekonomi Yayınları.
- Khan, M., Serafeim, G., & Yoon, A. (2016). Corporate sustainability: First evidence on materiality. *The Accounting Review*, 91(6), 1697–1724. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2565912 (Erişim Tarihi: 24 Ekim 2024)
- Öztürk, H., & Yılmaz, K. (2020). *Sosyal sorumluluk ve iş dünyasında etik uygulamalar* (s. 112). Ankara: Sürdürülebilir Yönetim Enstitüsü.
- Özkan, Z. (2023). *Hisse senedi getirileri ve bankacılık sektörü performansı* (s. 144). İstanbul: Finansal Piyasalar Araştırma Merkezi.
- Porter, M. E., & Kramer, M. R. (2011). Creating shared value. *Harvard Business Review*, 89(1/2), 62–77.

- Revelli, C., & Viviani, J. (2015). Financial vs. extra-financial performance in ethical investing: What matters to investors? *Business Ethics: A European Review*, 24(2), 158–176.
- Sarıkaya, B. (2023). *Yabancı para pozisyonu ve bankacılık riskleri* (s. 103). İstanbul: Global Finans Akademisi.
- Scholtens, B. (2006). Finance as a driver of corporate social responsibility. *Journal of Business Ethics*, 68(1), 19–33.
- Türkiye Bankalar Birliği (TBB). (2022). *Türkiye’de sürdürülebilir bankacılık uygulamaları ve ESG raporu 2022*. Türkiye Bankalar Birliği Yayınları.
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB). (2023). *Türkiye’de finansal kapsayıcılık ve sürdürülebilir bankacılık raporu 2023*. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları.
- Verheyden, T., Eccles, R. G., & Feiner, A. (2016). ESG for all? The impact of ESG screening on return, risk, and diversification. *Journal of Applied Corporate Finance*, 28(2), 47–55. [https://www.researchgate.net/publication/333244723ESG for All The Impact of ESG Screening on Return Risk and Diversification](https://www.researchgate.net/publication/333244723ESG_for_All_The_Impact_of_ESG_Screening_on_Return_Risk_and_Diversification) (Erişim Tarihi: 12 Ocak 2025)
- Weber, O. (2012). Environmental credit risk management in banks and financial service institutions. *Business Strategy and the Environment*, 21(4), 248–263.
- Weber, O., & Feltmate, B. (2016). *Sustainable banking: Managing the social and environmental impact of financial institutions* (pp. 4–6). Toronto: University of Toronto Press.
- Yıldız, E., & Çetin, H. (2020). *Tüketici kredileri ve bankacılıkta kredi dağılımı* (s. 64). Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi.
- Yıldırım, T., & Aslan, O. (2022). Bankacılıkta aktif kârlılık ve risk değerlendirmesi. *Finans ve Bankacılık Dergisi*, 21(1), 132–148.